

razstavni
katalog

Literarna peresa Prve

razstavni
katalog

Literarna peresa Prve

CIP

ANTON TRSTENJAK

**8. januar 1906 Rodmošči–
29. september 1996 Ljubljana**

Anton Trstenjak je s svojimi 50 izvirnimi knjigami znan predvsem kot psiholog. V svetovnem merilu je bil ob začetku 2. sv. vojne začetnik pedagoške psihologije, nato pa je s svojimi knjigami v Sloveniji uvajal več psiholoških panog. Med vojno se je specializiral v eksperi- mentalni psihologiji.

Trstenjakov zakon: »Pri barvnem spektru svetlobe je valovna dolžina v obratnem sorazmerju z reakcijskim časom.«

V neugodnih povojnih razmerah je dobil ponudbi za profesorsko mesto v Milanu in Gradcu, a ju je odklonil, ker je hotel delati doma za slovenski narod. Član SAZU je bil od leta 1979.

Njegovo najbolj osebno področje raziskovanja je bila antropologija. Rdeča nit njegove usmerjenosti je prodorno in človeško sproščeno znanstveno iskanje odgovorov na sodobna vprašanja ter trdna zasidranost na temeljih duhovne globine skupnega človeškega in posebej judovsko-krščanskega izročila evropske kulture.

Pri Trstenjaku se je potrdilo spoznanje, da je za učinkovitost, ustvarjalnost in pristnost strokovnjaka, ki dela z ljudmi in za ljudi, pomembno, kako trdne in med seboj povezane so tri »noge njegove delovne mize«: znanstveno raziskovanje, predajanje spoznanj skupnosti in živa solidarna pomoč ljudem.

Čeprav formalno ni bil psihoterapevt, so k njemu prihajali po nasvet in pomoč ljudje v stiskah. Nikomur ni odrekal dobre besede, plačilo zanjo pa šegavo odklonil, češ, če je treba za dobro besedo človeku plačati z denarjem, je blizu konec sveta; jaz ne bi rad, da bi bil prehitro.

»Vse človekovo življenje in vsi delovni naporji so usmerjeni iz biološke preteklosti v etično prihodnost.« (Anton Trstenjak: Biti človek, 1989)

Poleg tega, da je bil med pionirji v raziskovanju psihologije barv, je začetnik vrste drugih psiholoških panog pri nas: grafologije, pedagoške in pastoralne psihologije, psihologije dela, umetniškega ustvarjanja in ustvarjalnosti nasploh, v psihološkem svetovanju, psihologiji organizacije, ekonomski psihologiji, njegova priljubljena tema je bilo raziskovanje zaznavanja.

Trstenjak je za svoje delo prejel številna znanstvena, državna, civilna in cerkvena priznanja in odlikovanja, tudi najvišja. L. 1983 je prejel zlati doktorat univerze v Innsbrucku, 1990 častni doktorat Univerze v Mariboru in 1994 častni doktorat Univerze v Ljubljani, 1993 pa ga je imenovala za svojega rednega člana Evropska akademija znanosti in umetnosti.

Trstenjakovo osebnost, njegov celostni znanstveni pristop k človeku in povezovalno vlogo med ljudmi označujeta dva stavka, ki veljata za njegovi življenjski gesli:

»Za človeka gre!« in »Skupaj držimo!«

Dela (knjižne izdaje – izbor)

- Psihologija umetniškega ustvarjanja, 1953
- Med ljudmi, 1954
- Človek v ravnotežju ali Nauk o značaju za vsakogar, 1954
- Zgodovina filozofije, 1957
- Človek v stiski, 1960
- Pota do človeka, 1956
- Če bi še enkrat živel, 1965
- Oris sodobne psihologije: zvezek 1: teoretična psihologija, 1969
- Oris sodobne psihologije: zvezek 2: uporabna psihologija, 1971
- Človek samemu sebi, 1971
- Človek in sreča, 1974
- Človek in barve, 1978.
- Hoja za človekom, 1986
- Človek in njegova pisava, 1986
- Misli o slovenskem človeku, 1991
- Po sledih človeka, 1992
- Slovenska poštenost, 1995

ANTON INGOLIČ

**5. januar 1907 Spodnja Polskava–
11. marec 1992 Ljubljana**

»Vsa moja deška leta so pravzaprav napolnjevale zgodbe, najprej zgolj tiste, ki sem jih slišal, pozneje, ko so mi začele v roke prihajati knjige, pa tudi tiste, ki sem jih prebral v večernicah in drugih mohorjanskih knjigah, tudi Staretova Obča zgodovina je bila zame knjiga najbolj razburljivih zgodb.«

Rodil se je v obrtniško-kmečki družini na Spodnji Polskavi. Anton je bil najstarejši sin in naj bi prevzel družinsko obrt, vendar je bilo njegovo veselje do knjig močnejše. Osnovno šolo, ki jo je obiskoval v domačem kraju, je zaključil z odličnim uspehom.

Prvo pesem je napisal v zadnjem razredu ljudske šole. Šolanje je nadaljeval na gimnaziji v Mariboru, kjer je stanoval v podstrešni sobi, a ker je zelo pogrešal svoj domači kraj, se je kasneje vsak dan vozil z vlakom:

»In mnogo sem bral: na peronu pred odhodom vlaka, v vlaku in često, če sem bil sam, tudi na poti v Pragersko in s Pragerskega domov. Po knjige sem hodil v mestno in šolsko knjižnico, na posodo sem jih dobil tudi od vozačev, tu in tam pa sem si katero tudi kupil.«

Začel je pisati in kot tretješolec ustanovil literarni list Žarki. V Parizu je preživel eno šolsko leto na pariški Sorboni in se vrnil z diplomom profesorja francoščine. Jeseni 1928 se je vpisal na Ljubljansko Univerzo na romanistiko in slovenščino. Že drugo visokošolsko leto v Ljubljani se je poročil z učiteljico Adelo. Rodila sta se jima hči Alda in sin Borut. Leta 1931 je diplomiral. Po končanem študiju ni našel zaposlitve, zato se je ukvarjal s pisateljevanjem.

»Morali smo se preživljati zgolj od več kot skromne ženine učiteljske plače pa od vrtička pred hišo in gozdnih sadežev pod njo ... V največji stiski, duševni in socialni, sem se slednjič lotil pisanja. Najprej sem napisal žalostno zgodbo iz svojih otroških let: med vojno (prvo svetovno) je mama nas otroke na božični večer poklicala v kuhinjo, kjer so moji dve sestri in mene čakala pod skromno osvetljenim in okrašenim božičnim drevescem še skromnejša darila.«

Prvo službo je dobil leta 1932 kot profesor slovenščine in francoščine na ptujski gimnaziji. Med drugo svetovno vojno je bil z družino izgnan v Srbijo, kjer je preživel štiri leta. Novembra 1944 so se preselili v Beograd, kjer je sodeloval v slovenskih oddajah Radia Beograd in v kultur- no-posvetnem društvu Slovencev »France Rozman«. Po vojni je spet poučeval v gimnazijah na Ptuj in v Mariboru, nato v Ljubljani. Kot profesor se je upokojil leta 1965. Bil je glavni urednik revije Nova obzorja, od leta 1976 je bil dopisni član SAZU, od leta 1981 redni član.

Umril je v Ljubljani, pokopan pa je na Zgornji Polskavi. Po njem so poimenovali osnovno šolo na Spodnji Polskavi in ulico na Zgornji Polskavi.

»... kolikor dalje sem študiral zgodovinska dela o slovenskih kmečkih puntih, toliko bolj je v meni dozorevala misel, da o tistih časih, tistih ljudeh in tistih meni tako dobro znanih in dragih krajih napišem roman. Poleg razprav Boga Grafenauerja so mi razmere in

Nagrade in priznanja

- 1949 Prešernova nagrada leta 1949 za roman Pot po nasipu in leta 1978 za mladinsko književnost
- 1970 nagrada Osvobodilne fronte za roman Šumijo gozdovi domači
- Levstikova nagrada: leta 1958 za povest Tajno društvo PGC, leta 1967 za roman Gimnazijka
- 1978 Prešernova nagrada za mladinsko književnost
- 1983 nagrada AVNOJ-a leta 1983

Pripovedna dela za mladino (izbor)

- Udarne brigada, 1946
- Deček z dvema imenoma, 1955
- Tajno društvo PGC, 1958
- Mladost na stopnicah, 1962
- Gimnazijka, 1967
- Ptiček brez kljunčka, 1977
- Zgodbe mojega jutra, 1979
- Moje pisateljevanje, 1980
- Leta dozorevanja, 1987

Proza za odrasle (izbor)

- Mlada leta, 1935
- Na splavih, 1940
- Pred sončnim vzhodom, 1945
- Likof-Mejnik, 1950
- Človek na meji, 1952
- Kje ste, Lamutovi?, 1958
- Črni labirinti, 1960
- Lastovka čez ocean, 1966
- Šumijo gozdovi domači, 1969
- Pradedje, 1975
- Gorele so grmade, 1977
- Podobe njenega življenja, 1985
- Tako je bilo, 1992

probleme tistega časa odkrivale študije in razprave Jožeta Košarja, mojega ožjega rojaka ...» (Anton Ingolič: Pradedje, 1975)

Bil je zelo plodovit pisatelj, ukvarjal se je predvsem z romanom, povestjo, črtico in novelo. Pisal je tudi humoreske in potopise, scenarije za radio, film in televizijo. Vedno je iskal nove, sveže snovi, gradivo je zbiral iz življenja, ki ga je pozorno opazoval. Njegova dela so prevedena v 14 različnih jezikov.

France Štiglic je po njem napisal in zrežiral TV-nadaljevanko, predvajano tudi drugod po svetu.

MILICA OSTROVŠKA

14. junij 1907, Koper–

5. april 1997, Maribor

Rodila se je v Kopru očetu Adolfu Schaupu in materi Zoe Borri. Otroštvo je preživela v Gorici, kjer je obiskovala osnovno šolo. Od tu je v času soške fronte zbežala preko Pazina, kjer je obiskovala gimnazijo, v Maribor, kjer je leta 1925 maturirala. Odločila se je za študij nem- ščine, primerjalne književnosti in jezikoslovja na ljubljanski univerzi, kjer so jo poučevali France Kidrič, Jakob Kelemina in Ivan Prijatelj. Kot štipendistka pariške vlade je študijsko leto 1928/1929 preživela na Sorboni. Po diplomi se je leta 1930 zaposlila kot profesorica na gimnaziji v Vranju in se poročila s profesorjem glasbe Josipom Ostrovško, tri leta kasneje se je zaposlila na realni gimnaziji v Mariboru. Pod vplivom Srečka Kosovela je postala levičarka in neposredno pred začetkom druge svetovne vojne članica KPS. Ob začetku vojne je bila z družino pregnana v Srbijo. Službovala je na učiteljišču v Jagodini; pridružila pa se je tudi tamkajšnji, med slovenskimi izgnanci delujoči organizaciji OF. Po osvoboditvi se je preselila v Maribor, kjer je opravljala vrsto javnih funkcij. Leta 1949 so jo zaprli na Goli otok. Ob izteku zaporne kazni, leta 1952, se je zaposlila kot administratorica na srednji glasbeni šoli v Mariboru. Od leta 1954 je na osnovni šoli Ivana Cankarja poučevala angleščino, na PA v Mariboru metodiko učenja tujih jezikov in na Višji ekonomsko-komercialni šoli nemščino, kjer je ostala do leta 1977.

V širšo javnost je leta 1926 stopila kot publicistka pri reviji Ženski svet in se priključila Neodvisnosti in Naši ženi. Po vojni je objavila zgodovinske knjige in več zgodovinskih člankov o uporu proti okupatorju v Mariboru in izgnancih v Srbijo in Bosno; teh je največ v reviji Borec. Prav tako je za potrebe pouka nemščine na Višji ekonomsko-komercialni šoli v Mariboru prispevala več skript. V 50. letih 20. stoletja je začela z zbiranjem gradiva za zgodovino NOB v Mariboru, ki ga je izvorno obdelala v knjigah Narodni heroj Jože Hermanko (Maribor 1963), Narodna herojinja Silvira Tomasini (Maribor 1964) in Kljub vsemu odpor (I–III, Maribor 1963, 1968; 2. razširjena izdaja, 1981).

Dela

- Dva obiska, 1935
- O dveh, ki sta se poročila pod marelo, 1935
- O kraljični, ki se ni mogla smejeti, 1937
- Drobec radosti daj!, 1938
- Vrnitev, 1938
- Klavir, 1940
- Kljub vsemu odpor, (1963–1968)
- Jože Hermanko, 1963
- Silvira Tomasini, 1964
- Slovenske kratke zgodbe med koncem ene in začetkom druge vojne, 2010

»V Mariboru so se vedno našli novi ljudje, ki so bili pripravljeni delati v ilegali.«
(Milica Ostrovrška: Kljub vsemu odpor, 1968)

Ostrovrškova je v Ženskem svetu objavljala pedagoške, polemično-kritične članke in leposlovje. Pri leposlovju so bile središče njenega zanimanja usode ženskih likov. Ni bila pretirana emancipiranka, saj v svoji prozi tradicionalni vlogi spolov ne nasprotuje. Prizadeva si za enakopravnost žensk, vendar ostaja odprta, saj namenja prostor tako tistim, ki ostajajo znotraj tradicionalnih okvirov, kot tistim, ki presegajo ustaljene predstave.

Pripovedništvo Milice Ostrovrške je iskanje ravnotežja med tradicionalno utrjenim in prese- gajočim. Glavne ženske like je prikazala iz različnih perspektiv, opisovala je tako gospodinje kot pol- in srednje izobražene. Nobeden od nazorov ni prevladujoč, temveč je prikazan zgolj kot ena od možnosti. Samske ženske tradicionalno gledano združujejo moško in žen- sko funkcijo, so izrazito samozavestne in ne vzpostavljajo partnerskega razmerja. Ženske, ki prevzamejo družinsko vlogo, so od moža finančno odvisne in so se mu zato pripravljene nekoliko podrežati. Optimizem oseb ima različne razloge: finančna neodvisnost, družinska, zakonska in materinska sreča, vera v moč višjega, ki je večinoma umetnost.

Zelo izstopajo naslovi, ki v večini najavljajo glavno osebo, tako da poudarijo njeno individualnost, sledi naslavljanje po dejanju, v središču je lahko predmet, najožje povezan z ženskim subjektom (primer: klavir kot simbol hrepenenja).

Vsebinsko-idejna odprtost in raznolikost oseb ustreza programskemu okviru revije Ženski sveti, ki si je prizadevala pridobiti čim bolj raznoliko žensko publiko (od služkinj do izo- braženek), jo izobraziti in postaviti temelj za izboljšanje političnega, socialnega in kulturnega položaja žensk in ji ponuditi širok razpon identifikacijskih možnosti. Optimistična narav- nanost in uporništvo ženskih oseb pa je v skladu z avtoričinim življenjskim prizadevanjem, da v življenju prevlada dobro.

JOŽE KOŠAR

**16. marec 1908 Stročja vas–
21. maj 1982 Maribor**

Rodil se je vaškemu kolarju, ki je leta 1916 padel v vojni, in dninarici. Osnovno šolo je obiskoval v Ljutomeru, pri čemer ga je do 3. razreda finančno podpiral učitelj Zaherl, od 4. razreda naprej in vse do konca študija pa se je z inštruiranjem in priložnostnimi deli preživljal sam. Šolanje je nadaljeval na Klasični gimnaziji Maribor. Od leta 1928 do 1932 je študiral latinščino, grščino, zgodovino in arheologijo na ljubljanski univerzi. V času študija je bil član Akademskega društva Triglav, nekaj časa tudi njegov tajnik in predsednik. V letih 1934–1941 in 1950–1959 je bil profesor in ravnatelj na Klasični gimnaziji Maribor, po njeni ukinitvi pa v šolskem letu 1959/1960 še na Prvi gimnaziji Maribor. Leta 1939 se je v Mariboru poročil z učiteljico Zdenko Vodenik. V času vojne je

od aprila do junija 1941 bil v različnih nemških taboriščih kot ujetnik. Konec istega leta je bil izpuščen iz ujetništva in se vrnil v Maribor ter bil brez službe do jeseni 1943, ko ga je nemški delovni urad poslal na delovno mesto uradnika v Judenburg na Zgornjo Štajersko. Delovno mesto je oktobra 1944 samovoljno zapustil in do oktobra 1945 ilegalno živel v Ljutomeru. Leta 1945 je ravnateljaval na Nižji gimnaziji v Gornji Radgoni, leta 1947 je bil zaposlen na Ministrstvu za prosveto v Ljubljani in dve leti pozneje na Ministrstvu za zunanje zadeve v Beogradu. Kljub nespornim dispozicijam za diplomatsko službo se je vrnil v Maribor in sodeloval pri ustanovitvi Založbe Obzorja (1950). V petdesetih letih je za Obzorja prevedel nekaj klasičnih del svetovne literature, med njimi Bajke o Heraklu in Utopijo Thomasa Mora. Med letoma 1957 in 1964 je urejal revijo Nova Obzorja (naslednico Obzorij in predhodnico današnjih Dialogov) ter zanjo prispeval članke o antični in sodobni literaturi. Leta 1960 je postal glavni urednik in direktor založbe. Kot eno izmed prvih nalog si je zadal izid Izbranega dela Stanka Majcna, kar mu je ob pomoči urednice Marje Boršnik uspelo leta 1967. Naslednje leto je začela izhajati zbirka Znamenja (zasnoval jo je ob pomoči literarnega zgodovinarja Dušana Pirjevca iz Ljubljane), ki je nato dolga leta veljala za temeljno zbirko humanistične literature v Sloveniji. Druga reprezentativna zbirka je bila zbirka Iz antičnega sveta, ki jo je urejal. Založba Obzorja je v času njegovega vodenja ustanovila tudi prvo slovensko tovarno gramofonskih plošč Helidon.

Kot urednik in direktor Založbe Obzorja je dajal prednost domačim ustvarjalcem in začetnikom. Mnoge od njih so druge založbe, npr. ljubljanske, zavračale, Košar jim je dal priložnost, da se prvič predstavijo bralcem. Izdajal je tudi dela, ki jih ni hotela ali upala nobena druga slovenska založba, npr. roman Črni dnevi in beli dan Dominika Smoleta.

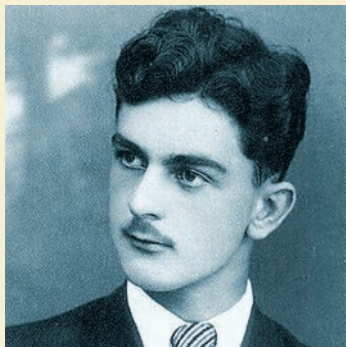
Po upokojitvi leta 1973 je še naprej prevajal. Najbolj znana iz tega obdobja sta prevoda Platonove Države leta 1976 in njegovih Zakonov leta 1982. Za prevod Države je leta 1977 prejel Sovretovo nagrado. Ob psevdonimu Jože Kolar se je pod prevode podpisoval še s psevdonimi Peter Kolar, Tone Ločnikar in Mirko Košir.

»Klasično gimnazijo sem obiskoval in končal v Mariboru, filozofsko fakulteto (lat., gršč., zgodov. in arheol.) pa v Ljubljani. Kot dijak sem mnogo prebiral, v višji gimnaziji mi je prišla v roke tudi marksistična literatura. Socialni izvor, branje marksistične literature in v 6. razredu še zlasti prebiranje Kosovelove (Svobodne) mladine me je že razmeroma zgodaj približalo materialističnemu gledanju na svet in tudi socializmu.«

(Jože Košar, humanist in založnik, v F. in M. F. Hajnšek, 2000)

Jože Košar velja danes za eno izmed ključnih osebnosti mariborske kulture. Pokopan je na Pobrežju.

KAREL DESTOVNIK – KAJUJH

**13. december 1922, Šoštanj–
22. februar 1944 Žlebnikova domačija,
Šentvid nad Zavodnjami**

»Karel Destovnik – Kajuh je bil pesnik mehkega srca in izostrenega čuta za vse vrste krivic, predvsem pa svobodna ptica, kakršna je tudi kanja, po kateri je dobil vzdevek.«
(RTV SLO v Pozabljeni Slovenci [online])

Bil je prvi otrok Marije Vasle in Jožeta Destovnika. Vzdevek Kajuh je dobil po imenu rojstne hiše svojega deda v Skornem pri Šoštanju. Po OŠ v Šoštanju (1928–1933) je obiskoval gimnazijo v Celju, kjer so ga 1940 izključili zaradi komunističnih idej; šolanje je nadaljeval v Mariboru. Od 1934 bil aktiven član komunistične mladinske organizacije (SKOJ), poverjenik Slovenske mladine (za Šoštanj in delno za celjsko gimnazijo). Bil je aktiven v protifašističnih akcijah šoštanjskega Sokola. V začetku 1941 so ga internirali v taborišče Ivanjica v Srbijo.

Ob napadu na Jugoslavijo je odšel s prostovoljci v Zasavsko hribovje; bil zaprt v Šmartnem pri Slovenj Gradcu, kjer je napisal Nenapisano pesem iz ječe, prvo slovensko pesem, ki jo je navdihnilo trpljenje v zaporu. Septembra 1941 je ilegalno bival v Ljubljani in se vključil v NOB. Avgusta 1943 je odšel v partizane in bil vodja kulturniške skupine v XIV. udarni diviziji. Konec 1943 je v Starih Ogencah nad Juriščami divizijska tehnika na skromni zalogi papirja iz gradu Snežnik razmnožila zbirko njegovih Pesmi (v 38 izvodih, opremil Janez Weiss – Belač). Januarja 1944 je odšel z divizijo čez Hrvaško na Štajersko in bil 22. februarja ustreljen na Žlebnikovi domačiji v Šentvidu nad Zavodnjem pri nenadnem napadu nemške izvidniške patrolje; istega leta je izšla posthumna izdaja njegovih pesmi.

Pesmi je začel pisati v nižji gimnaziji in objavljati leta 1938 v Slovenski mladini, pozneje v Srednješolcu, Mladem Prekmurcu in Sodobnosti; hkrati je sodeloval v naprednem kulturnem in političnem življenju v Šoštanju. 1940 je napisal cikel Žalostnih in se pričel zanimati za pesništvo Majakovskega, ki ga je močno motiviralo. Pesem Stara žalostna pomeni Kajuhov največji predvojni literarni uspeh. V mariborskem obdobju je pričel pisati eseje (o nalogah sodobne poezije); kot prevajalec je sodeloval pri Knjigi za vsakogar (o sodobni ruski književnosti) ter prevedel dve črtici Maksima Gorkega. 1942 pripravil pesniško zbirko Markacije in z B. Štihom pisal dramo Mati. Pesmi s tematiko NOB je objavljali v Mladi Sloveniji, Slovenskem poročevalcu, Naši ženi, Setvi idr. Osrednji pesniški navdih so mu bila načela OF in ideja novega sveta. Pesniški vrh je dosegel v polemični Slovenski pesmi, ciklusu Ljubezenske in nekaterih značilnih ženskih pesmih (Kje si, mati, Materi padlega partizana, Materi treh partizanov, Dekle v zaporu). Prva tiskana izdaja njegovih pesmi je izšla v Klopčičevem uredništvu leta 1945 v Ljubljani. Po vojni je izšlo preko trideset različnih izdaj njegovih pesmi in veliko prevodov v druge jezike. Številne njegove pesmi so uglasbene.

»Moja pesem ni le moja pesem,
to je krik vseh nas!

Moja pesem ni le moja pesem,
to je boj vseh nas!«

(Karel Destovnik Kajuh: Zbrano delo, 1971)

Nagrade in priznanja

- 1953 proglašen za narodnega heroja
- 1966 objavljeno njegovo Zbrano delo
- 1968 v Šoštanju odprt Kajuhov muzej
- 1969 postavitve spomenika pri njegovi rojstni hiši
- po njem se imenujeta OŠ v Šoštanju in Ljubljani, I. gimnazija v Celju, slovenska literarna nagrada in bralna značka

Dela

- Pesmi, 1944
- Zbrano delo, 1966
- Moja pesem, 1981
- Markacije: izbrane pesmi in pisma, 1982
- Jaz sem droben, droben list, 1982
- Moja pesem, 1985
- Slovenska pesem: izbrane pesmi, 1994
- Ljubimca z Vošnjakove ulice: pisma Silve Ponikvar in Karla Destovnika Kajuha, 2014
- Zbrane pesmi, 2015

Prve ljubezenske pesmi je posvetil Mariji Medvedovi, svoji prvi veliki ljubezni, z njo sta si izmenjala čudovita ljubezenska pisma, ki so končno na voljo tudi bralcem. Pred odhodom k partizanom se je navezal na Silvo Ponikvar, njegove zadnje pesmi pa je po nareku in spominu, s strojem na kolenih natipkala Marta Paulin – Brina, še ena lepotica, ki je zaznamovala življenje tega izjemnega pesnika. Zadnja njegova zbirka pesmi je izšla v osemindesetih izvodih, množične izdaje, ki so jo načrtovali v diviziji, pa Kajuh ni dočakal. Za njim je ostal blokec, v katerega je še ena ženska roka zapisala zadnjo njegovo pesem, a je žal ta stran iztrgana.

ZLATA VOKAČ MEDIC

23. september 1926 Murska Sobota–
7. marec 1995 Maribor

Dela (izbor)

- Poetika Konstantina Paustovskega, 1975
- Marpurgi, 1985
- Knjiga senc, 1993
- Zapiski predavanj iz ruske književnosti, 1966
- Formalna metoda, 1972

Obiskovala je osnovna šola Lovrenc na Pohorju, nato klasično gimnazijo (1938–1941) in I. gimnazijo Maribor (1945–1947). Študij je 1949. nadaljevala na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1953 diplomirala iz ruskega jezika s književnostjo in primerjalne književnosti. Dve leti pred diplomo se je poročila z inženirjem Danilom Vokačem. Magistrski študij na Filozofski fakulteti v Beogradu je zaključila 1973 in na isti fakulteti leta 1979 tudi doktorirala.

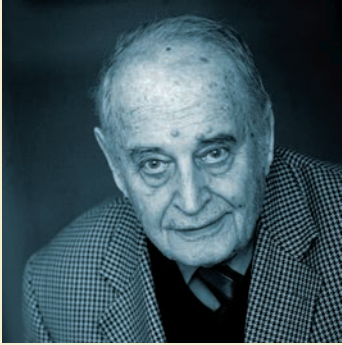
Sprva je poučevala na srednjih šolah v Mariboru, Kamniku in Slovenski Bistrici ter na Pedagoški akademiji v Mariboru. Leta 1979 je postala docentka za rusko književnost in metodiko ter fonetiko ruskega jezika; poleg tega je predavala tudi slovenski jezik in književnost madžarskim učiteljem v Szombathelyu in Monoštru. S študenti je prirejala večere slovenskega leposlovja in od leta 1975 bila stalna sodelavka raziskovalnega projekta Ruska avantgarda pri Inštitutu za znanost o književnosti v Zagrebu.

Kot doktorica literarnih znanosti je leta 1994 dobila Glazerjevo nagrado za življenjsko delo – najvišje umetniško priznanje Mestne občine Maribor. Umrla je leta 1995 v Mariboru.

»Še malo pa bomo stopili na most, ki vodi čez reko. Siva reka Drava. Ljubila jo je. Napisala je, da se bova srečala ob tej reki. Mogoče čez dolga stoletja. Takrat ne bo več teh obzidij ne mestnih stolpov. Živelo bo drugo mesto in drugi ljudje, ki bodo samo po svoji usodi podobni nam. Reka pa bo ostala ista. Bog moj, še enkrat mi nadeni težke in sladke okove prostora in časa, da se vrnem in poiščem svojo ljubljeno.«

(Zlata Vokač Medic: Marpurgi, 1985)

Ukvarjala se je s sodobno rusko književnostjo. Pri raziskavah je prišla do pomembnih ugotovitev o zgodnjem pojavu ruskega nadrealizma. Tematizirala je bivanjski položaj evropskega judovstva, tudi s pomočjo lastnih dognanj o judovskih prebivalcih Maribora. Za mladino je napisala deli: Vesele zgodbe o vampirjih (1994) in Prvo potovanje mačka Čunje (1995). Raziskave in članke je objavljala v Dialogih; v njih so izšli pripovedni spisi (Spomini na Bugojno).

ŽARKO PETAN

27. marec 1929 Ljubljana–
2. maj 2014 Ljubljana

»Človek, ki veliko prestone, lahko piše knjige.«

Žarko Petan se je rodil v Ljubljani, 27. marca 1929, nato je deset let živel na Hrvaškem, pretežno v Zagrebu, do konca druge svetovne vojne v Trstu, pozneje pa v Mariboru, kjer je končal Prvo gimnazijo Maribor. Takrat je doživljal usodo mladeniča iz sumljive bogataške družine. Tisti čas mučne oblike odraščanja in 'hoje za očetom' je popisoval v avtobiografsko obarvanih pripovednih delih (Dvojčka, Preteklost).

Po življenjski zgodbi družine Petan – njegov oče je bil lastnik znane mariborske Kavarne Astorija – je Jože Pogačnik leta 1989 posnel istoimenski film.

Leta 1957 je diplomiral na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, leta 1977 pa še na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani iz gledališko-radijske režije.

Leta 1959 je bil na vojaškem sodišču v Beogradu obsojen na sedem let zapora, a so ga leta 1961 zaradi pomanjkanja dokazov oprostili. Kot je nekoč dejal, so takrat nastali prvi aforizmi. »V letu in pol, kolikor sem bil zaprt, sem se jih učil na pamet, ker nisem imel papirja. Pozneje sem izdal svojo prvo zbirko aforizmov,« je dejal pred leti.

Preživil je se s pisanjem filmskih kritik, reportaž, člankov in intervjujev z znanimi osebnostmi pri reviji Tovariš. Bil je eden od ustanoviteljev gledališke skupine Oder 57. Sprva je delal kot časnikar in svobodni umetnik, nato pa postal stalni režiser v ljubljanski Drami in enaindvajset let deloval v Mestnem gledališču ljubljanskem. Dve leti in pol je služboval tudi kot direktor na RTV Slovenija.

Njegov režiserski opus obsega več kot sto dvajset uprizoritev. Režiral je v vseh slovenskih in mnogih tujih gledališčih, najpogosteje na Dunaju, v Hamburgu, Krakovu in Trstu. Napisal je okrog osemdeset radijskih iger, šestdeset knjig, dvajset gledaliških besedil in televizijskih iger.

Uveljavil se je tudi kot literat. Njegov opus je izjemno obsežen. Osrednja elementa njegovega pisateljevanja sta humor in satira. Poleg aforizmov, ki jih je napisal skoraj 10.000, je pisal tudi romane, novele, gledališke, radijske in televizijske igre, pesmi in eseje. Njegova dela so prevedena v 27 jezikov.

Njegovo družbeno in družabno komunikativnost, ki se je zmeraj izogibala previsokim slonokoščenim stolpom umetnosti, morda najbolje ponazarja še en aforizem:

»Kdor se zadnji smeje, se bo smejal sam.«

Pisal je tudi za otroke. Njegovo prvo otroško delo – Pravljice za Jasmino (1962) – je bilo posvečeno hčerki, pri poznejših delih pa sta bila navdih in pobudnika njegova vnuka.

Bil je član Društva slovenskih pisateljev, Slovenskega PEN in Društva francoskih dramskih avtorjev.

Za svoje delo je prejel vrsto, pretežno tujih nagrad, med njimi tudi najvišje avstrijsko državno odlikovanje za dosežke na področju umetnosti, avstrijski častni križ prvega razreda in priznanje Beograjskega aforističnega kroga za življenjsko delo. Med slovenskimi je tudi nagrada Prešernovega sklada leta 1966, zlati red za zasluge leta 2004 ter nagrada mesta Maribor – Glazerjeva nagrada za življenjsko delo, ki jo je prejel leta 2007.

»Politiki se trudijo
razdeliti svet
na tri enake polovice.«
(Ž. Petan: Avtobiografija, 1972)

Dela za mladino (izbor)

- Pravljice za Jasmino, 1962
- Andrejčkova glava je prazna, 1967
- Obtoženi Volk, 1978
- Pravljice za očeta, 1986
- Metka in Janko, 1988
- Pravljice za dedija, 1993
- Pet Pepelk, 1994
- Ja-Ga, 1995
- Štiri mladinske igre, 2001

Dela za odrasle (izbor)

- Pesniški zbirki
- Definicije, 1989
- Zgodbice, 1995
- Pripovedna dela
- Humoreske z napako, 1962
- Črni smeh, 1970
- Nebo na kvadrate, 1979
- Dvojčka, 1983
- Poloneza, 1991
- Ubežali smo svobodi, 1992
- O revoluciji in smrti, 2000
- Spominjanje (2002)
- Moji včerajšnji sodobniki, 2003
- Poznal sem jih, 2006
- Drame
- Votli cekini ali Popotovanje od očeta in nazaj, 1983
- Mrtvi so svobodni, 1988
- Maščevanje je grenko, 1991
- Igre in igrice, 2004
- Aforistika
- Prepovedane parole, 1966
- Slečene misli, 1969
- Avtobiografija, 1972
- Tisoč en aforizem, 1986
- Pred nami potop, 1992
- Sadovi zmot, 2000
- Smejte se previdno, 2004
- Kdor išče, ga najdejo, 2005

PETER BOŽIČ

**30. december 1932 Bled–
10. julij 2009 Ljubljana**

Njegov oče je bil železničar, zato se je družina večkrat selila. Mati mu je zgodaj umrla in oče se je ponovno poročil. Osnovno šolo je obiskoval v Novem mestu in Mariboru. Med drugo svetovno vojno je bil z družino izseljen v Vroclav, kjer je nadaljeval šolanje. Leta 1945 je v Nemčiji doživel in preživel strahovito bombardiranje Dresdna. Veliko dni je preživel v nemških zakloniščih in bunkerjih. Ti dogodki so nanj travmatično vplivali.

Po osvoboditvi je obiskoval klasično gimnazijo v Mariboru, kjer je sodeloval v dramski skupini in prijateljeval z avtorji ilegalnega gimnazijskega glasila Iskanja, zaradi česar je bil leta 1951 obsojen zaradi protidržavnega delovanja in dobil petletno prepoved šolanja. Čeprav so mu kazen leto kasneje črtali, je ostal politično zaznamovan.

V Ljubljani je naprej študiral gozdarstvo, nato slavistiko na Filozofski fakulteti. V tem času je boemsko živel in študija ni dokončal. Sprva se je preživljal s pisanjem, po služenju vojaškega roka je deloval kot knjižničar in učitelj v Krvavi Peči na Dolenjskem. Bil je samostojni književnik, novinar, urednik. Urejal je revijo Mentor, objavljala še v Besedi, Reviji 57 in v Perspektivah. Zaposlen je bil tudi na Ministrstvu za kulturo. Bil je mentor mladim avtorjem. Do ukinitve Odra 57 je bil najbolj radikalen dramatik svoje generacije. Peter Božič je poleg Jožeta Javorška začetnik drame absurda na Slovenskem. Z njegovo dramatiko za Odra 57 v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, še očitneje pa v naslednjem desetletju, je tudi slovensko gledališče dobilo priložnost, da sicer z veliko zamudo uveljavi revolucijo form, ki so jih že zdavnaj osvojili slikarstvo, kiparstvo ali glasba. Delil je usodo mladih povojnih intelektualcev, ki so v petdesetih in šestdesetih letih prenovili slovensko dramatiko in predstavljali prvi val kulturniške opozicije.

»Očetu Vincencu se je nenadoma zazdel cel svet do konca okrušen, tako kot kakšna stara lončena peč, ki je sicer še topla, vendar pa je počena povsod, kjer je to le mogoče, in iz vseh špranj in lukenj se ven suklja dim ... tako da je vprašanje, če se jo sploh splača še zakuriti ... saj se bo nekega dne sesedla.« (Peter Božič: Očeta Vincenca smrt, 1979)

Bil je angažiran javni intelektualec, prepoznaven po drobni postavi, živahnosti in vzkipljivosti.

Leta 1999 je Vinko Möderndorfer režiral kratki dokumentarni TV-film Človek v šipi – portret Petra Božiča. Slovenski gledališki muzej je leta 2013 pripravil razstavo portretov Petra Božiča akademskega kiparja Mirsada Begića.

Prozo je začel pisati v gimnazijskih letih. V mariborski dijaški reviji Svit je objavil kratke pripovedi Vrnitev, Oči so ugasnile in Bele pike. V reviji Beseda je objavil pripovedi Beli šal, Človek in senca, Mož v mesecu, v Reviji 57 pa pripoved Živali bežijo, ki so bili ponovno objavljeni v izboru novel Človek in senca. Za ta dela je značilna pravljичnost, poetičnost in lirčnost. Po prihodu v Ljubljano v šolskem letu 1954/55 je tako kot številni drugi mladi pod vplivom povojnih filozofskih in literarnih struj Zahoda nastopil proti prenovljenemu realizmu v slovenski književnosti. Razvijal je filozofijo, ki išče smisel človeškega bivanja.

Božičeva prozna dela so zaznamovana s sodobno eksistencialistično filozofijo, značilne so poudarjene groteskne prvine. Avtor raziskuje dve dimenziji človeškega življenja,

Nagrade

- 1970 Župančičeva nagrada
- 1972 nagrada Prešernovega sklada za roman Ubil sem Anito
- 1988 zlata značka Borštnikovega srečanja
- 2002 Srebrni častni znak svobode Republike Slovenije

Romani

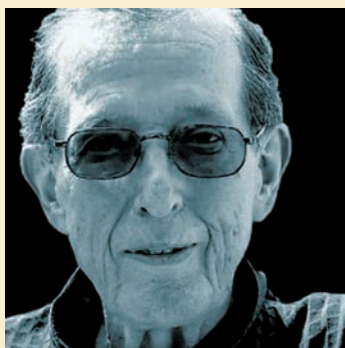
- Izven, 1963
- Na robu zemlje, 1968
- Jaz sem ubil Anito, 1972
- Zemlja: njen opis in njeno potovanje, 1976
- Očeta Vincenca smrt, 1979
- Chubby was here: Zapisi iz spomina, 1987
- Zdaj, ko je nova oblast, 1993

Drame

- Človek v šipi: Igra z epilogom, 1970
- Zasilni izhod: Enojeanka, 1970
- Križišče: Enojeanka, 1970
- Vojaka Jošta ni: Vesela igra, 1970
- Kaznjenci, 1970
- Dva brata: Komedija, 1967
- Obisk stare mame, 1968
- Panika: Igra, 1977
- Komisar Kriš: Tragična igra v 30. prizorih, 1979
- Španska kraljica: Igra, 1985
- Šumi, 2009

Ijubezen in smrt. Osebe njegovih proznih besedil so izobčenci, nemoralni ljudje, ki se sprti z družbenimi normami skrivajo v svojem svetu domišljije. Prikazuje življenje ljudi zunaj meščanske urejene družbe. Literarni liki so ujeti v svojem položaju »izven«, njihovo usihanje lahko ustavi le smrt.

Peter Božič je eden glavnih predstavnikov drame absurda v sodobni slovenski književnosti. Njegove igre se zgledujejo po angleški in francoski sodobni drami. So večinoma kratke eno- ali dvodejanke, ki se odvijajo v abstraktnem času in prostoru. Uprizarjajo nenavadno, nelogično, izkrivljeno dogajanje. Pisatelj tako kot v proznih delih tudi v dramah v središče postavlja ljudi z roba življenja. Njihove usode so dodatno obarvane z odtujenostjo, nemočjo in tragiko, dialog oseb je na videz nepovezan. V dramskih delih smeši malomeščansko miselnost in nemoralo, s čimer opozarja na konflikt posameznika s samim sabo in okolico v meščanski družbi.

OTMAR KLIPŠTETER – Fredí

28. aprila 1933 Maribor–
29. december 2015 Maribor

»Nisem sentimentalen lokalpatriot, temveč nekaka skrita viola, ki navija za to mesto in ljudi v njem, kjer je možno. Tudi s svojim novinarskim početjem.«

(Otmar Klipšteter: Ne živi predolgo)

Otmar Klipšteter je bil rojen 28. aprila 1933 v Mariboru. Obiskoval je mariborsko Prvo gimnazijo, nakar je vpisal študij zgodovine. Za novinarski poklic je izvedel med študijem v Ljubljani, ko je v menzi slišal pogovor dveh študentov, da pri časopisu Ljudska pravica iščejo študente, ki bi se radi lotili novinarstva – sklenil je poskusiti in delo ga je tako navdušilo, da je skoraj opustil študij, a je časopis nato ponudil štipendije tistim honorarnim sodelavcem, ki bi želeli dokončati študij. Ko je Ljudska pravica prenehala z delovanjem, je kot mlad diplomant odšel k Večeru in osrednjemu štajerskemu časniku ostal zvest naslednji dve desetletji.

Nekaj časa je bil Večerov terenski novinar za Koroško in Zgornjo Savinjsko Dolino, predvsem pa skrben kronist življenja v Mariboru. Kot novinar je imel pred očmi predvsem t. i. malega človeka – s svojimi reportažnimi članki je pomagal povsem običajnim ljudem, ki so se znašli v stiski. Svoje članke je rad začinil tudi s humorjem in ironijo; svoj humor je obilno prelivljal tudi v glose in sodeloval pri nastajanju TV Žehnika, priljubljene humoristične oddaje ljubljanske TV.

Svojevrstno novost v takratni družbi pa je predstavljala njegova rubrika Gospodínjec, v kateri je v značilnem humornem slogu opisoval izkušnje novepečenega gospodinjca in očeta, ki je na osnovi lastnih izkušenj opisoval gospodinjske nasvete za moške. Kasneje so besedo gospodínjec prav po njegovi zaslugi vključili v Slovar slovenskega knjižnega jezika, vendar z oznako šaljivo.

gospodínjec -jca m (i) šalj. moški, ki opravlja ali vodi domača, hišna dela: biti gospodínjec; dober gospodínjec

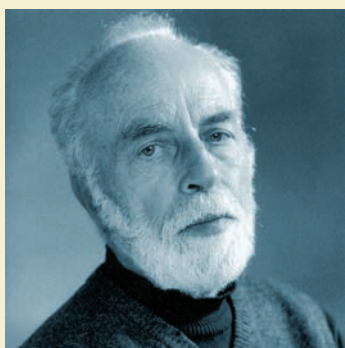
Njegovo posvečanje urbanizmu, arhitekturi, stanovanjski gradnji in cestni problematiki je pripeljalo do objave kritičnega članka, ki je bil povod za t. i. cestno afero, ta pa se je končala s padcem tedanje vlade.

V svoji 42 let trajajoči novinarski karieri se je preizkusil tudi v poučevanju mladih novinarjev, v 70. letih je skupaj z mlado novinarsko ekipo soustanovil tednik 7D (pod okriljem Večera in njegovim urednikovanjem je prvič izšel 6. januarja 1972). Njegovo mentorstvo mladim novinarjem je kmalu preraslo v Večerovo novinarsko šolo, ki sta jo vodila skupaj s kolegom Milanom Golobom: študentom, ki jih je zanimal novinarski poklic, sta omogočila plačano počitniško prakso in objavo prvih besedil v resnem časniku.

Kot navdušen košarkar in smučar je sodeloval pri vzpostavitvi tiskovnega središča za Zlato lisico in bil pobudnik številnih športnih, socialnih in drugih družbeno odmevnih akcij Večera. Leta 1980 je moral zaradi političnih pritiskov po 20 letih zapustil Večer in je nastopil novo službo pri ljubljanskem Dnevniku ter Nedeljskemu dnevniku, kjer se je kot dopisnik s štajerskega konca za naslednjih 22 let prepustil svoji novinarski strasti.

Leta 1968 je dobil novinarsko nagrado Tomsičevega sklada, leta 1998 pa za življenjsko delo nagrado Društva novinarjev Consortium veritatis – Bratstvo resnice.

Pisalnega stroja ni nikoli maral in tudi potem, ko so prišli v časopisne hiše računalniki, je o resnih temah raje pisal s starim nalivnim peresom. Tik pred smrtjo je misli o sebi, najbližjih in rodnem mestu strnil v avtobiografiji s pomenljivim naslovom Ne živi predolgo, ki je leta 2014 izšla pri mariborski založbi Litera. Dragica Korade je ob predstavitvi knjige na Klipšteterjev račun vpeljala novo skovanko »otmarija«: otmarija je, ko te nekaj strašno boli, ti pa se delaš, da ti ni nič, in poveš kak vic. Naslednje leto se je njegovo pero, ki je popisalo na stotine malih in velikih zgodb, ustavilo. Legenda slovenskega novinarstva je umrla 29. decembra 2015 v Mariboru.

(Foto: Tihomir Pinter)

MARJAN TOMŠIČ

7. avgust 1939 Rače pri Mariboru

»Od nekdanj me je vznemirjalo vse, kar je bilo neznano, skrivnostno. Za tem sem tipal, to raziskoval.«

Rodil se je 7. avgusta leta 1939 v Račah pri Mariboru. Osnovno šolo je obiskoval v Račah in v Slivnici, šolanje pa nato nadaljeval na Prvi gimnaziji v Mariboru. Študiral je slavistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Kot slavist je poučeval na Grahovem pri Cerknici, nato je vrsto let delal kot učitelj in mentor na dveh istrskih šolah, OŠ Marezige in OŠ Gračišče, kjer je s svojimi učenci

Pesniška zbirka

- Rubinaste in zlate čaše (Revalart 2000)

Romani

- Ti pa kar greš, 1987 – Kajuhova nagrada
- Kafra, 1988
- Šavrinke, 1986
- Oštrigeca, 1991 – Nagrada Prešernovega sklada
- Zrno od frmentona, 1993
- Ognjeni žar, 1994
- Vrnitev, 1998
- Škatlarji, 1999
- Norček, 1996
- Grenko morje, 2003

zapisoval istrske 'povedke'. Pod njegovim mentorstvom sta izhajala dva šolska lista: Varda in Bekači. Nekaj časa je bil zaposlen tudi kot časnikar in novinar na Radiu Koper, pri Primorskih novicah in pri Delu. Od leta 1986 je samostojni kulturni delavec. Živi in ustvarja v Istri.

Marjan Tomšič je eno osrednjih imen slovenske proze zadnjih desetletij. V njegovem opusu sta zaznavna dva temeljna tokova. V odmevnejšem se ukvarja z Istro, njenim bogatim izročilom in sodobno izkušnjo. V nekoliko manj znanem segmentu njegove proze imamo opraviti s fantastično satiričnimi prijemi, ki po eni strani segajo v najgloblje predele človekove duše, po drugi pa ostro analizirajo družbeno realnost. Najpogostejše teme njegovega znanstvenofantastičnega pisanja so katastrofe, ki grozijo naši civilizaciji, stiki vesoljskih bitij z Zemljani in nove oblike vesoljskega komuniciranja. Tomšičeva proza izhaja iz duhovnega in socialnega okolja Šavriških Brd, z vplivom istrske zgodovine, jezika in trdoživosti njenih ljudi. Druga dva vira sta njegov posluš za človekovo notranjost, dialog in ustvarjalna domišljija. S svojim čutom za pravljico in fantazijsko resničnost dokazuje medsebojno povezanost vsega živega.

»In vse poti so se razpirale pred njim, odpirale so se kot cvetovi; omamno dišeči, polni ljubezni in neslutnih radosti življenja.« (Marjan Tomšič: Oštrigeca, 2019)

Najprej je pisal za odrasle, kasneje pa se je odločil pisati tudi za otroke in mladino. Tomšičevo prvo mladinsko delo Super frače so zanimiv prikaz otroštva in samosvoje podoba surovega obdobja v nedavni preteklosti. Pisatelj skozi otroške oči govori o otroških igrah, prijateljevanju z vrstniki, otroških raziskovanjih, spopadu s šolo, občutku strahu, osamljenosti, drugačnosti, zatekanju v domišljijo, otroškem nasilju, nasilju odraslih, vojnih grozotah, lakoti, navezanosti na starše, otroških ljubezenskih igricah, bratovskih sporih, sli po maščevalnosti, najrazličnejših stiskah, žilavosti in trmoglavosti in o svojevrstni sreči.

Doslej je objavil enajst romanov, osem zbirk novel in črtic in osem mladinskih del. Predvajano je bilo devetnajst radijskih iger, humoresk in satir. Napisal je dvanajst dramskih tekstov.

Tomšič je za svoje delo prejel več nagrad. S svojim delom pa je prispeval tudi k literarnemu razvoju slovenske Istre.

Zbirke novel in pripovedi

- Krog v krogu, 1968
- Olive in sol, 1983
- Kažuni, 1990
- Južni veter, 2006

Mladinska dela, pravljice za otroke in odrasle

- Super frače, 1988
- Noč je moja, dan je tvoj, 1989
- Zgodbice o kačah, 1996
- Frkolini, 1998
- Katka in Bunkec, 2000
- Kar je moje, je tudi tvoje, 2004
- Bužec on, bušca jest, 2007
- Uroki polne lune I, II in III, 2008–2013

Dramatika

- Pločevina, 1960
- Reka, 1992
- Oštrigeca (filmski scenarij), 1996
- Bušca jaz, bužec on (monokomedija), 1997
- Humbala Tata (satirična komedija), 1997
- Jezus Križani, 1998
- Šandrinke, 2000/2001
- Marjuča, 2001

FRANČEK RUDOLF

5. september 1944 Lipovci

Klasično gimnazijo je obiskoval v Mariboru, iz filmske in televizijske režije pa je diplomiral na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani.

Objavljal je v Mladi misli 1958, glasilu Prve gimnazije Maribor in Mladih potih, pesmi v Katedri – mariborskem študentskem glasilu, v Tribuni, Dialogih, v Sodobnosti in Literaturi. 1968.

Več let je deloval kot samostojni kulturni delavec. Med letoma 1976 in 1977 je bil zaposlen kot dramaturg (Viba film), v letih 1980–1981 pa v Pionirskem domu v Ljubljani. Nato je spet deloval kot svobodni umetnik, filmski pedagog in kritik. Bil je tudi poslanec v Republiški skupščini in glavni urednik Radia Slovenija.

Rudolfovo književno delo zajema pesmi, članke in kritike za Katedro, Tribuno, Mladino. Pisal je tudi filmske scenarije, televizijske igre in filmske kritike za »Ekran«. Med letoma 1965 in 1985 je pisal gledališke drame in igre za odrasle in mladino, med letoma 1972 in 1994 in od 1998 dalje pa je pisal romane. Pisal je tudi televizijske kritike in literarne kritike.

Leta 1989/90 je bil predsednik Ljubljanskega Mestnega sveta Slovenske demokratske zveze, od leta 1991 do 1998 predsednik Zveze kulturnih organizacij Slovenije, po tem letu pa njen podpredsednik. Bil je član raznih političnih strank: Zveze komunistov Jugoslavije, Slovenske demokratske zveze, Demokratske stranke, LDS-a, Združene liste in DeSUS.

Rudolf je izoblikoval poseben tip lahkotne, satirično parodične in aktualistične proze in dramatike.

»Zbirka nervoznih možicov in globoko dihajočih ženskih bo že jutri obogatila genetski potencial Evrope. Že jutri bodo vsi pravi Evropejci, nikoli več se ne bo nikomur posvetilo, od kod so prišli.« (Franček Rudolf: Trampolin, 1999)

Za njegov slog pisanja so značilni romani Kam je mama šla (1975), Fotosinteza Linhart (1978), Očka, vrni se nam zdrav (1981), Škodljivost smeha (2003) ali igre Celjski grof na žrebcu (1969) in Veronika (1980). Rudolf piše tudi otroške igre, radijske igre, TV igre in filmske scenarije. Franček Rudolf je doslej nastopil že v številnih vlogah; bil je samostojni književnik, dramaturg pri Viba filmu, filmski pedagog, posvečal pa se je tudi politiki. Leta 1990 je prejel nagrado Prešernovega sklada.

Za scenarij in režijo filma Ritem dela je prejel Srebrno Badjurovo nagrado (Celje, 1979), za film Ritem dela Plaketo festivala kratkega filma v Beogradu (1980). Na Sterijinem pozorju je prejel nagrado mladih za dramo Koža megle v izvedbi SNG Trst in režiji Jožeta Babiča (1978). Leta 1990 je prejel nagrado Prešernovega sklada za roman Odpiram mlin, zapiram mlin (1989).

Literaturo dvajsetega stoletja na slovenskem imenuje »vulgarni socrealizem« in se ima za predstavnika tega prevladujočega stila.

Njegov oče je Branko Rudolf (1904–1987), pesnik in publicist, likovni kritik, upravnik Umetnostne galerije Maribor.

Pesniške zbirke

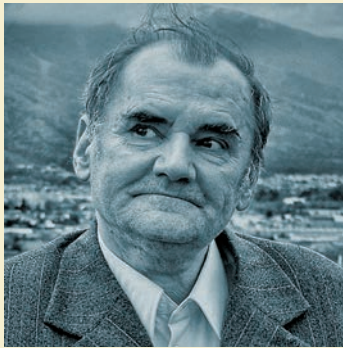
- Dnevi v predalu, 1968
- Sentimentalne elegije, 1971
- Dež, ulice, mesec, 2004

Romani

- Kam je mama šla?, 1975
- Fotosinteza Linhart, 1979
- Očka, vrni se nam zdrav domov, 1981
- Jazbečar iz jantarja, 1984
- Odpiram mlin, zapiram mlin, 1989
- Parnik Jesenice-Trbovlje, 1994
- Harmonika in kavka, 2001
- Jahta med drevjem, ljubezenski roman, 2004
- Lov na zombije, 2005
- Tolmun na dnu reke, 2006
- Oko zaljubljenega krastača, Antena, 1974

Dela za otroke in mladino

- Lepa muca in lepi muc, 1992
- Zgodbe za otroke
- Škodljivost smeha od vrtca do mature, roman, 2003
- Slikanice za otroke
- Papagaj Vprašaj in črni pes Pazi, Univerzum, 1984
- Papagaj Vprašaj in lastovka Črna puščica, Univerzum,

VLADIMIR GAJŠEK

10. julij 1946 Maribor

**Utri si, Orfej,
pot osame med noč senc
– s senc otri si pot!**
(Beli listi časov)

Pesnik, pisatelj, publicist, prevajalec in likovnik Vladimir Gajšek se je rodil 10. julija 1946 v Mariboru. Končal je Prvo, tj. klasično gimnazijo v Mariboru in bil šolski Prešernov nagrajenec. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je študiral primerjalno književnost in filozofijo.

Sodeloval je pri Tribuni, Katedri in Dialogih ter urejal časopis Gibanja za pravičnost in razvoj ter spletno publikacijo Intely way. V šestdesetih letih je zaradi objave pesmi Sveta družina v Tribuni po ovadbi treh škofov doživel sodni proces; bil je obsojen in na drugem procesu oproščen. Bil je vodja študentskega gledališča v Mariboru in član glavnega odbora Borštnikovega srečanja. Je član Društva slovenskih pisateljev, slovenskega PEN kluba, Kopitarjevega društva v Ljubljani in umetniškega združenja Luwigana.

Doslej je izdal dve knjigi proze in vrsto pesniških knjig, objavljaj v slovenskih literarnih revijah (tudi v zamejstvu) ter sodeloval v kulturnih in književnih oddajah Radia Maribor in Radia Ljubljana. Že na začetku svoje umetniške poti je raziskoval meje literarnega ustvarjanja. Med prvimi je ustvarjal t. i. poetografiko – letristično pesništvo je razstavil na mednarodni razstavi sodobne umetnosti INTART v Ljubljani. Ob umetniškem eksperimentiranju obvlada Gajšek tudi klasične pesniške oblike, kot sta sonet in haiku. V slovensko liriko je prav on vpeljal japonsko obliko tanka oziroma haiku pesništva.

Konec osemdesetih let se je preselil v Ljubljano, kjer živi kot samostojni književnik. Tržaška revija in založba Mladika ga je letos na 49. literarnem natečaju nagradila s prvo nagrado za poezijo – za cikel Sezonske haiku kvartine.

**Zamaknjen, a slep
spet v siju luči, vzgorim
iz žarkov v napev.**
(Beli listi časov)

Začetek postmoderne novega leta je zunaj katastrofalen zaradi koronavirusne epidemije in samoizolacije, kar pa je spodbuda za iskanje človečnosti in medosebne dostojanstva.

(Vladimir Gajšek, 1. februar 2021, <https://gajsekvladimir.wordpress.com/>)

Bibliografija

- Pesmi, 1967
- Poezija (v srbščini), 1967
- Dežela nožev, 1970
- Daljna težišča, 1971
- Amfionova plunka, 1973
- Beli listi, 1974
- Ikarovo perje, 1980
- Parodija: za Arthurja Adamova in njegovo La parodie, 1991
- Aforizmi o tebi, o tem in onem, 2002
- Voroneški zapisi, 2002
- Grozd, 2003
- Kocbekov forum, 2004
- Filozofija 2005, 2005
- Ekstaze glasu, 2009
- Dom brezdomje, 2009
- Epigrami tisočkletja, 2009
- Beli listi časov, 2009
- Mariborsko pesništvo, literatura, zgodovina in France Filipič, 2009
- Med odmori in urami, 2009
- Dias irae, 2009
- Pesmi in spevi, 2009
- Baladeskne skladbe, 2009
- Esejsko peteroknjižje 4, 2009
- Arijski obritoglavci, ki so pozabili na avstrijsko prijaznost, 2009
- Glas in klic, 2009
- Marksizem je antisemitizem, 2009
- Vmesniki ostroperesniki, 2009
- Narkanonimus, 2009
- Prigodniško pismo znanemu neznancu in neznanemu znancu, 2009
- Mesto brez sanj, 2009
- Druga knjiga o Mariboru, 2009
- Epigrami bambrgami v samoomami, 2009
- Pismo o družini in starševstvu, 2009
- Ure, noč in dan, 2010
- Osebe in osebe, 2010
- Abecednik aža, 2010
- Kamenjanje, 2010
- Pismo prijatelju Miroslavu Slani – Miroso, 2010
- Svoboda banditizma, 2010
- Pota rešitve, 2010
- Ameriški sen, 2010
- Likovne besede in besede o likovnosti, 2010
- Nokturno lune in sna, 2010
- Epigrami - marčni magnetogrami, 2010
- Posvetitev, 2010
- Majski epigrami, 2010
- Esejsko peteroknjižje 1, 2010
- Wagneriana, 2010
- Kaj ti povem, 2011
- Esejsko peteroknjižje 3, 2011

JANEZ J. ŠVAJNCER

3. julij 1948 Ljubljana

Ne vem, ali mi je hudo, ker je bilo, kot je bilo in ni bilo drugače, ali ker je vse odšlo, se izgubilo, kot da nikoli ni bilo, kot da je odnesla Drava, ko je še dišala.»

(Janez J. Švajncer: Odnosla je Drava, 2000)

Slovenski brigadir, veteran vojne za Slovenijo, pravnik, pisatelj, urednik, novinar in muzealec Janez J. Švajncer se je rodil 3. julija 1948 v Ljubljani. Zgodnje otroštvo je preživel na majhni kmetiji maminih staršev v Hranjigovcih nad Ormožem. V Mariboru je končal osnovno šolo, leta 1967 je maturiral na gimnaziji v Mariboru, tri leta pozneje pa na Višji pravni šoli (Maribor), nato pa v šolskem letu 1970–71 obiskoval 3. letnik Pravne fakultete v Ljubljani. V letih 1968–69 je vodil mariborsko študentsko organizacijo, izvoljen je bil za poslanca. V letih 1971–72 je kot eden najboljših končal šolo rezervnih oficirjev pehote v Bileci in tečaj za rezervne oficirje vojaške policije v Pančevu. Med septembrom in oktobrom 1972 je bil vodnik-stažist v četi vojaške policije v Postojni.

V letih 1973–74 je bil zaposlen na Republiškem sekretariatu za notranje zadeve (RSNZ). Od januarja 1975 je bil novinar dnevnika Večer v Mariboru in v letih 1976–78 glavni urednik. Zaradi člankov o generalu Maistru je bil leta 1979 odstavljen in postavljen za dopisnika. Kot pripadnik teritorialne obrambe v Mariboru je dosegel čin kapetana 1. stopnje. Od decembra 1990 je na republiškem sekretariatu za ljudsko obrambo bistveno prispeval k spreminjanju Teritorialne obrambe v Slovensko vojsko. Bil je udeleženec vojne za Slovenijo. V novi slovenski vojski je bil odgovoren za domovinsko vzgojo. V letih 1990–1994 je služboval na ministrstvu za obrambo in v slovenski vojski, nazadnje kot generalmajor in podsekretar ministrstva. Bil je urednik zbornika Boj za Maribor 1918–19 (1988), revije Slovenska vojska (1993–94) in Vojnozgodovinskega zbornika (1998–2012). Odlikovan je bil z redom generala Maistra z meči 3. stopnje, s spominskim znakom TO 1991, s častnim znakom svobode Republike Slovenije, z redom Slovenske vojske, s spominskim znakom Brnik in spominskim znakom Obranili domovino, z znakom organizatorjev nove Slovenske vojske in znakom za osebno sodelovanje v bojni akciji.

Po upokojitvi se je posvetil vojaškemu zgodovinopisju in vodenju zasebnega Vojnega muzeja Logatec. Vojni muzej Logatec, ki je nastal iz zbirke vojaških starin brigadirja Janeza J. Švajncerja, predstavlja vojno in vojaško zgodovino slovenskega naroda in ozemlja Slovenije od obdobja kamnitih sekir do danes. Posebno bogastvo muzeja je zbirka antičnih predmetov in srednjeveškega orožja. Pri novejši zgodovini je dan poseben poudarek 1. svetovni vojni 1914–18, prvi slovenski vojski 1918–19, narodnoosvobodilnemu boju v 2. svetovni vojni 1941–45, vojni za obrambo samostojne Slovenije 1991 in novi slovenski vojski. Muzej hrani in razstavlja predmete slovenske kulturne dediščine. Za postavitev Vojnega muzeja Logatec je Muzejsko društvo Slovenije Janezu J. Švajncerju leta 2003 podelilo častno Valvasorjevo priznanje, Numizmatično društvo Slovenije mu je podelilo bronasto plaketo (1986). Je eden redkih evropskih nosilcev Literary Medal, ki jo podeljuje Orders and Medals Society of USA.

Knjige s področja vojne in vojaške zgodovine:

- Svetovna vojna 1914–1918: Slovenci v avstro-ogrski armadi (1988)
- Slovenska vojska 1918–1919 (1990)
- Vojna in vojaška zgodovina Slovencev (1991, 1992)
- Teritorialna obramba Republike Slovenije (1992)
- Obranili domovino: Teritorialna obramba Republike Slovenije v vojni za svobodo in samostojno Slovenijo (1993)
- Vojna zgodovina (1996, 1998)
- Uniforme (1997)
- Pomlad: spomini na nastajanje nove slovenske vojske in vojno za Slovenijo 1991 (1991)
- Poletje 1992: prispevek k zgodovinski podobi nastajanja nove slovenske vojske (2007)
- Jesen 1993 (2009)
- Zima 1994 (2009)
- Logatec v zgodovini (2004)
- Prva brigada Slovenske vojske (2008)
- Logatec 1941–1945 nekoliko drugače (2013)
- General Rudolf Maister: zamolčano (2014)
- Vojni muzej Logatec: zakladi zgodovine (2016)
- Pisma proti vetru (2016)
- Partizanska spomenica 1941: seznam nosilcev (2017)
- Gradišče Velike bukve nad Logatcem: neznani zakladi zgodovine: prispevek k poznavanju bronaste in železne dobe na Slovenskem (2018)
- Pisma proti vetru 2 (2019)

»Hvala usodi, ki me je postavila v naš čas, v našo vojno in v stoletni uresničeni sen slovenskega naroda – v slovensko vojsko!«
(Janez J. Švajncer v predgovoru h knjigi Obranili domovino)

Knjige o zgodovini odlikovanj, znakov, uniform in starega orožja:

- Odlikovanja in znaki na Slovenskem (1978)
- Naše stare značke (1983)
- Partizanska odlikovanja, znaki in medalje (1985)
- Gasilska odlikovanja in znaki na Slovenskem (1986)
- Österreich-Ungarn: für Kollektionäre [Avstro-Ogrska za zbiralce] (1991)
- Znaki slovenske vojske (1993)
- Uniforme 1997
- Sablje 2006
- Bajoneti 2007
- Meči, bodala, noži 2007
- Sulice, sekire, helebarde 2008
- Čelade 2008
- Pasne spona 1800-2010 (2011)
- Slovenska vojska - našitki (2011)
- Znaki: slovenska vojska, policija, carina (2011)
- Slovenska vojska - kovanci (2012)
- Odlikovanja naših partizanov (2012)
- Jugoslovanska ljudska armada 1945-1990: znaki, oznake, čini (2013)
- Vojska kraljevine Jugoslavije: uniforme, oznake, čini (2014)
- Slovenska vojska 1918-1919 (2014)
- Prva svetovna vojna 1 (2015)
- Prva svetovna vojna 2 (2015)
- Vojska v slikah: slovenske vojne razglednice v 1. svetovni vojni (2015)
- Vojaške kape (2017)
- Slovenska vojska: oznake, odlikovanja, znaki (2017)
- Prva svetovna vojna 3 (2018)

MARIJA ŠVAJNCER

1949 Maribor

Rodila se je v pisateljsko-novinarski družini. Mama Marija in oče Janez sta vse, kar sta ustvarila v življenju, napravila sama. Izšla sta iz revščine, vendar sta premogla moč in duhovno bogastvo. Marija je sprejela njuno dediščino ter jima je hvaležna za miselno širino in svobodo, ki sta ji ju omogočala.

Osnovno šolo in gimnazijo je obiskovala v Mariboru. Še kot dijakinja Prve gimnazije je postala prejemnica dijaške Prešernove nagrade za ciklus pesmi Pesimizem neke mladosti. V Ljubljani je študirala filozofijo in primerjalno književnost. Iz filozofije je

Dela

- Ciril Zlobec – pesnik ljubezni, 1995
- Etika I, 1995
- Spoznavanje in modrovanje, 1999
- Esej o zlu, 2002
- Človek, življenje in filozofija, 2009
- Sive pesmi, 2011
- Nisem se skrila, 2011
- Vpogled v azijsko duhovnost, 2012
- Samotni bralec, 2014
- Pisane pesmi, 2015
- Kamnite pesmi, 2015
- Kdo neki me zasleduje, 2018
- Igralca: v spomin na Gašperja Tiča in Jerneja Šugmana, 2019

diplomirala, magistrirala in doktorirala. Pesmi in proza je v mladosti objavljala v Dialogih, Katedri, Tribuni in Večeru, pravlјice pa v 7 D.

Od leta 1974 je zaposlena na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Sprva je predavala filozofijo kot skupni predmet in etiko na področju družboslovja, od leta 1993 pa je predavala Zgodovino filozofije II in etiko.

»Merila, ki govorijo o tem, kdaj imamo opraviti z grdim filozofom, so etične in politične vrste. Povezana so s človekovimi pravicami in s starim dobrim pravilom, da človek nikomur ne stori tega, česar ne bi želel, da kdo stori njemu.« (Marija Švajncer: Grdi filozofi, 2018)

Z literaturo se je začela spet ukvarjati v zadnjih letih. Napisala je več pesniških zbirk in otroške zgodbe. Poslala jih je slovenskim založbam, vendar še čaka, da se bodo uredniki odzvali nanje. Na natečaju Mladike je prejela leta 2010 prvo nagrado in leta 2011 drugo nagrado za cikel pesmi.

BOJAN SEDMAK

1958 Maribor

»O stranskih učinkih zgodb se posvetujte s pesniki.« (Bojan Sedmak: 1000 boanov, 2019)

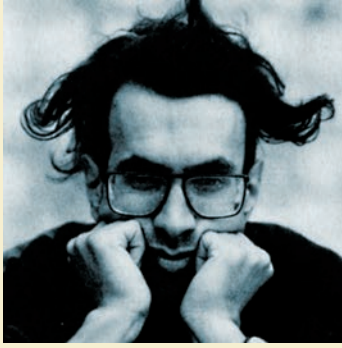
Bojan Sedmak, profesor slovenščine in filozofije, andragog in lektor, je vsestranski ustvarjalec – avtor 10 knjig različnih literarnih zvrsti (pesmi, kolumne, eseji, aforizmi, dnevnik ...), glasbeni tekstopisec in kantavtor, sicer pa profesor slovenščine na PGM.

Poezija

- Tisto, 2012
- Zamahi med belo, rdeče: (pesnitev za dnevno rabo), 2014
- 1001 boan, 2016
- Mobi poljubi moji ljubi, 2016
- Mraken ali bitje ponoči, 2018
- Imenuj zrak, 2019

Proza

- Zdaj za prej pozneje: (kolumne, dnevnik: 1991–1997), 2013
- 999 boanov, 2017
- Potem za zdaj že kdaj: (triade subjekta S), 2017
- 1000 boanov, 2019
- Mešani na žarkih [Zvočni CD], 2014
- Z nosilca na nosilca [Zvočni CD], 2015

IVO ŠTANDEKER

22. avgust 1961 Maribor–
16. junij 1992 Sarajevo

Ivo Štandeker se je rodil 22. avgusta 1961 v Mariboru. Mama Rozika, ki je v Astorii vodila devizno blagajno, mu je že v najmlajših letih prinašala stripe, natisnjene v nemščini, zato se je ob učenju črk spotoma naučil tudi nemščine. Osnovno šolo v Pesnici je končal leta 1976, nakar se je vpisal na Prvo gimnazijo Maribor.

»Radovedni mladenič, doma iz Pesnice pri Mariboru, je bil dovteten za vse, kar mu je bilo ponujeno v razmislek, bil je spoštljiv do sošolcev in do profesorjev, vedno je bil pripravljen pomagati pomoči potrebnim, visoko je cenil prijateljstvo, zato je bil med sošolci zelo priljubljen. Veliko je bral in si širil obzorje daleč čez gimnazijske okvire,«

je o dijaku, ki je gimnazijo končal leta 1980, kasneje zapisala upokojena profesorica filozofije Dragica Kranjc.

Na ljubljanski Filozofski fakulteti se je vpisal na germanistiko in primerjalno književnost. Leta 1985 je na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo pod mentorstvom prof. Janka Kosa končal študij z nalogo Franz K. Stanzel in teorija pripovedovanja. Študij germanistike je obesil na klin in se raje lotil prevodov:

- 1987 sodeluje pri prevodu Metapsiholoških spisov Sigmunda Freuda; za Studia Humanitatis prevede dve Freudovi zahtevni besedili: Onstran načela ugodja ter Jaz in Ono;
- leta 1988 v slovenščino prevede izjemno zahtevno Heglovo delo Absolutna religija;
- za Laibache prevaja iz angleščine v nemščino;
- leta 1989 prevede iz slovenščine v nemščino besedilo Mirana Božoviča The case of the missing spirit;
- leta 1990 prevede v nemščino besedilo Slavoj Žižka Warum ein Brief immer seinen Bestimmungsort erreicht;
- leta 1989 za Studia Humanitatis iz nemščine v slovenščino prevede temeljno delo Jürgena Habermasa Strukturne spremembe javnosti;
- za simultani prevod kinopredstave in Probleme leta 1989 prevede filmski scenarij Petra Handkeja, Wilma Wendersa in Richarda Reitingerja Nebo nad Berlinom – prevod se začne s Handkejevo Pesmijo o otroštvu;
- leta 1991 v Problemih objavi prevod pisem Wolfganga Amadeusa Mozarta: S stranišča z ljubeznijo: Mozartova pisma ženskam;
- za Studia Humanitatis prevaja Zgodovino Nemčije Gola Manna, sina Thomasa Manna, prevod ostane nedokončan.

Razen nekaj tekstov v Ekranu in Problemih je vse objavil v Mladini. Tam je vpeljal strip in z njim Diarejo ter odprl vrata za generacije striparjev. Leta 1987 je začel za Mladino pisati esejistično serijo kritičnih člankov pod naslovom XX. stoletje, ki tematizira sodobni strip. Serija, ki jo je pisal pet let, je bila skupaj s tekstom Maxa Modica ponatisnjena leta 1993 in velja za najboljšo stripovsko kritiko v Sloveniji. Leta 1987 se je loti politične satire.

Ko ni bral ljudi in stripov,
je bral knjige. Ko knjig ni
bral, jih je prevajal.

Ali Žerdin

Oglejte si izdajo Mladine,
posvečene Ivu Štandekerju

Izmišljal si je žanre. Razvijal reportažo, intervju, manipulator in čez čas zasedel Zadnjo stran, ki je postala kulturna. Zanj je veljalo, da je v zlatih letih tednika uravnavala njegovo naklado.

Ko se 27. junija 1991 v Sloveniji začela vojna, se je gibal med Pesnico in Šentiljem. Njegova beležnica je širokokotni objektiv, ki beleži dogodke iz neposredne bližine. Novinar in fotograf Mladine se je med desetdnevno vojno za neodvisnost Slovenije uveljavil kot vojni poročevalec.

- Avgusta 1991 izide knjiga fotografij Deset dni vojne za Slovenijo, za katero prispeva kratka besedila in uredi zemljevide.
- Štandekerjeva vojna reportaža Boj pri Štrihovcu, prevedena kot Summer Battle, leta 1997 izide v antologiji slovenske esejistike, proze in poezije The imagination of Terra incognita: Slovenian writing 1945–1995, ki jo je uredil Aleš Debeljak (1997); leta 1999 izide še v Afterwards: Slovenian writing 1945–1995, ki jo uredi Andrew Zawacki.

Pozneje je nadaljeval s poročanjem z bojišč na Hrvaškem (iz obkoljenega Vukovarja in Dubrovnika) ter v Bosni in Hercegovini. Njegovo zadnje poročilo – iz Sarajeva – je bilo v Mladini natisnjeno 16. junija 1992.

Junija leta 1992 ga je med poročanjem o srbskem obleganju Sarajeva v sarajevskem naselju Dobrinja zadela granata, izstreljena iz srbskega tanka. Hkrati z njim je bila ranjena Jana Schneider, takrat 40-letna ameriška fotoreporterka Sterna in Newsweeka. Domačini so ju težko ranjena želeli z avtomobilom prepeljati do sarajevske bolnišnice, a so vojaške oblasti bosanskih Srbov pri barikadi na Mojmilu to preprečile. Večurna agonija poskusa prevoza ranjenec v klinični center v Sarajevu se je končala s Štandekerjevo smrtjo.

Posvetila in obeležja

- Leta 1992 je posmrtno prejel častni znak svobode Republike Slovenije z naslednjo utemeljitvijo: »za izjemne zasluge pri obrambi svobode in uveljavljanju suverenosti Republike Slovenije«.
- Stripar Tomaž Lavrič je Ivo Štandekerju – prijatelju, mentorju in novinarju, ki je svoje življenje izgubil v Sarajevu med novinarskim poročanjem – posvetil stripovski album Bosanske basni (1997, 2014).
- Leta 1997 so mu na kraju, kjer je bil ob srbskem obstreljevanju sarajevskega naselja Dobrinja 16. junija 1992 usodno ranjen, postavili spominsko ploščo.
- Leta 2007, 15 let po njegovi smrti, je RTV Slovenija o njem posnela dokumentarni film Čas nevarnega življenja: portret Iva Štandekerja.
- Leta 2008 je bilo njegovo ime vpisano na steno Newseuma – muzeja, posvečenega zgodovini medijev in svobodi tiska.
- Na 19. obletnico njegove smrti, 16. junija leta 2011, so v sarajevskem naselju Dobrinja II, prav tam, kjer je Štandekerja zadela granata, postavili spominsko ploščo.
- Občina Pesnica je leta 2018 dala izdelati granitno spominsko ploščo in jo predstavila na spominski slovesnosti; leta 2019 so jo pritrdili na fasado pesniškega kulturnega doma
- Aprila 2019 mu je sarajevski mestni svet posthumno podelil plaketo mesta.

Juha, Rabelais.

Juha v ustih.

**Želva v juhi v tvojih
ustih, Rabelais.**

Priteči tat, priteči tat.

**Razlagaj steno iz
žvepljenih sodov. Košuta
v oblaku mojih pljuč,
lezi, zamiži.**

Vstani.

Lezi in zamiži.

Tomaž Šalamun:

pesem *Ivo Štandeker*, 2004

Na spominski plošči v Dobrinji, na kraju, kjer je bil Ivo Štandeker usodno ranjen, je zapisan stavek iz njegove zadnje reportaže: **Rad imam mesta in sovražim, če jih kdo napada.**

JANJA VIDMAR

23. marec 1962 Ptuj

Še pred osnovno šolo se je družina preselila v Maribor, kjer je Vidmarjeva dokončala osnovno šolo in se vpisala na Prvo gimnazijo. Po nedokončanem študiju v Ljubljani je v Mariboru na Pedagoški fakulteti diplomirala iz mladinske književnosti ter pedagogike. Po izobrazbi je profesorica slovenskega jezika in pedagogike.

Avtorica pisateljuje od začetka devetdesetih let 20. stol. in ima status samostojne delavke v kulturi. Je članica Društva slovenskih pisateljev, članica upravnega odbora tega društva, predsednica društvene Sekcije za mladinsko književnost in pobudnica Nagrade desetnica, ki je bila prvič podeljena leta 2004. Bori se za postavitev mladinske literature v ospredje književnosti. Od leta 1996 je svobodna umetnica. Poleg knjig za otroke in mladostnike piše tudi scenarije za otroške oddaje. Leta 1997 je napisala scenarij za slovenski celovečerni film Blues za Saro. Na Slovenskem je Janja Vidmar znana predvsem kot avtorica mladinske realistične proze, ki se uvršča na področje socialno-psihološkega romana. Svoja dela objavlja tudi v revijah in časopisih, večinoma zgodbe in romane.

»V malem parku pred Prvo gimnazijo so se shajali najzloglasnejši mariborski čupavci. Z gozdarji in športnimi copati Borovo so mazali klopi in si podajali steklenico in koristne podatke o tabletkah. Najbolj brezzobi, zaraščeni in zanemarjeni so bili največje legende.« (Janja Vidmar: Pink, 2008)

V ospredje dogajanja svojih socialno-psiholoških romanov in povesti je Vidmarjeva postavila odtujenost in razslojenost slovenske družbe. Avtorica v skoraj vsakem delu odpira različne tabuizirane teme, kot na primer smrt, homoseksualnost, nasilje med vrstniki, nasilje v družini, motnje prehranjevanja, ksenofobija in delitev ljudi po verski pripadnosti na način, ki razkriva moralno razsežnost. Njeni literarni junaki prihajajo iz različnih socialnih okolij, toda se njihove poti kljub temu večkrat križajo.

Mladinska dela (izbor)

- Princeska z napako, 1998
- Debeluška, 1999
- Sence poletja, 2000
- Baraba, 2001
- Nimaš pojma, 2005
- Zoo, 2005
- Pink, 2010
- Kebarie, 2010
- Tretja možnost, 2014

Scenariji

- Junaki petega razreda, 1993
- Moj prijatelj Arnold, 1996
- Blues za Saro, 1997
- Roza v kraljestvu svizca, 2003
- Moj brat Luka, 2005
- Dihaj z mano, 2006

Priznanja in nagrade

- 1998 Nagrada večernica: Princeska z napako
- nagrada Medaglia d'oro, Parole senza frontiere 1999: Princeska z napako
- nagrada Medaglia d'oro, Parole senza frontiere 2003: Sence poletja
- 2005 nominacija za Slovenko leta
- 2006 Nagrada desetnica: ZOO
- posebno priznanje, Parole senza frontiere 2006: Prijatelja
- 2007 Glazarjeva listina
- 2008 Nagrada večernica: Pink
- 2010 Nagrada desetnica: ZOO
- 2010 za roman Angie prestižno priznanje IBBY Honour List 2010
- 2013 Nagrada desetnica: Kebarie

MARKO CRNKOVIČ

26. maj 1962

»Piše že več kot trideset let. Razen bralcev ga nihče ne mara, pa tudi on ima rad samo bralce – no, in dobre avtorje. Raje piše kot misli. Več napiše kot prebere. Vse ga zanima, nič ga ne briga. Ima največ followerjev na Twitterju med vsemi slo-medijskimi zasvojenici.«

(časnik Večer o kolumnistu Marku Crnkoviču)

Prevajalec, kolumnist, publicist, novinar, urednik, redaktor, lektor, fotograf, blogger in tviteraš Marko Crnkovič je študiral je primerjalno književnost in literarno teorijo ter francoski jezik in književnost na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Med študijem je začel objavljati literarne in gledališke kritike in prevode iz francoščine. Pod mentorstvom prof. Janka Kosa je diplomiral s temo Stéphane Mallarmé in slovenska poezija (1987).

Po diplomi je bil novinar v kulturni redakciji Dela, dokler ni leta 1991 postal direktor kulturno-umetniškega programa v Cankarjevem domu. Kmalu se je vrnil na Delo, kjer je postal glavni in odgovorni urednik štirinajstdnevnik Naši razgledi oz. Razgledi. To delo je opravljal do ukinitve časopisa 1999. V letih od 1995 do 2000 je pisal kolumne za Sobotno prilogo. Od leta 2001 do 2003 je bil kolumnist in uredniški svetovalec poslovnega časnika Finance. Od leta 2004 je pisal kolumne za Dnevnik oz. Dnevnikov Objektiv, od 2010 pa spet za Sobotno prilogo Dela. Po odhodu z Dela je bil krajši čas kolumnist na spletnem portalu Požareport. Do 2010 je pisal svoj blog Za narodov blagor. Je ustanovitelj, urednik in novinar spletnega revije Fokuspokus; kolumnist Večera, piše tudi za Primorske novice in ob vsem tem še intenzivno tvita.

»Ne predstavljam si, da bi moje kolumne v knjigi nenadoma odkril nekdo, ki jih ni bral že sproti. Prav tako pa si ne predstavljam, da jih ne bi šel ponovno brat tisti, ki jih ni spremljal redno in z zanimanjem. [...] Zato se kot kolumnist nimam za kaj več kot za kronista, ki pristransko, a natančno beleži dogodke s svojimi očmi in s tem odpira oči drugim. In kako, če smem pripomniti, bi lahko bralec bolje razbral življenje na časovni premici v teh zadnjih šestih, sedmih letih, če ne iz knjige (mojih) kolumen?«

(Knjiga Kolumne 2001–2007 predstavlja izbor njegovih najboljših oziroma najbolj provokativnih) zapisov, objavljenih v Financah, Žurnal, Dnevniku, Jani in blogu Za narodov blagor.)

Z njegovimi prevodi so se v slovenščini udomili naslednji francoski avtorji: Stéphane Mallarmé, Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Alain Robbe-Grillet, Alain de Botton, Alfred de Vigny, Marguerite Duras, François Boyer, Marie Darrieussecq, Philippe Delerm, Antoine Luzy in drugi.

Bibliografija

- Zgodbe o japonskih češnjah nad prepadom, 1986
- Ples v maskah, 1987
- Mesečne zgodbe, 1987
- Salon, 1991
- Najboljši principi: 1995-99, 1999
- Kolumne 2001–2007, 2007

Prevodi

- Marguerite Duras: Savannah Bay, 1980
- Arthur Rimbaud: Pijani čoln: izbrano delo, 1984
- Alain Robbe-Grillet: Djinn: rdeča luknja v razmajanem tlaku, 1988
- Stéphane Mallarmé: Knjiga: izbrano delo, 1990
- Charles Baudelaire: Spleen, 1992
- François Boyer: Ali Bog Iaja?, 1994
- Antoine Luzy: V tvojem pogledu je skrita moč, 1996
- Marie Darrieussecq: Svinjarije, 1997
- Philippe Delerm: Prvi požirek piva in drugi drobni užitki, 2000
- Vigny, Alfred de: Chatterton / Alfred de Vigny ; [uredil Jan Jona Javoršek], 2004
- Carmine Gallo: Skrivnosti predstavitev Steva Jobsa: kako biti noro dober pred vsakim občinstvom, 2012
- Carmine Gallo: Skrivnosti inovacij Steva Jobsa: noro drugačna načela za prodoren uspeh, 2012 (prevod citatov)
- Alain de Botton: Novice: navodila za uporabo, 2014
- »Baudelaire c'est moi« (Marko Crnkovič: Charles Baudelaire: Spleen, Cankarjeva založba, 1992)

TOMAŽ ZUPANČIČ – AVGUST DEMŠAR

8. julij 1962 Maribor

Avgust Demšar je psevdonim, s katerim se podpisuje Tomaž Zupančič (prej Vrlič), doktor likovnopedagoških znanosti, docent za likovno pedagogiko in didaktiko na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru, kot akademski slikar pa je poznan še pod preteklim priimkom Vrlič.

Tomaž Zupančič se je rodil 8. julija 1962 v Mariboru. Leta 1991 diplomiral iz likovne pedagogike na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru z raziskavo Monotipija: teoretična razlaga avtorskega grafičnega ciklusa; monotipija z brisanjem barve z matrice v petem razredu osnovne šole; 1996 je na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Ljubljani magistriral s temo Občutljivost za barvne odnose pri predšolskih otrocih; leta 2001 je na Oddelku za likovno pedagogiko Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom Didaktične aplikacije sodobnih likovnih pristopov. Zaposlen je na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru, kjer predava na oddelkih za predšolsko vzgojo in likovno umetnost. Je stalni član strokovne komisije za izbiro likovnih del natečaja Ciciumetnije ter član drugih komisij (za državni likovni natečaj Likovni svet otrok ter likovni natečaj Evropske hiše). Je avtor in soavtor mnogih strokovnih del s področja likovne vzgoje. Znanstveno se ukvarja z likovnimi dejavnostmi v predšolskem obdobju, postmodernimi principi sodobne likovne vzgoje in didaktičnimi aplikacijami sodobnih umetnostnih praks v pedagoške procese.

Avgust Demšar je psevdonim. Zanj se je avtor odločil, ker sodi k žanru, s katerim se ukvarja. Mariborski pisatelj (in zbiralec detektivsko-kriminalnih zgodb z obsežno knjižnico in videoteko klasičnih in sodobnih detektivskih primerov), ki je s pisanjem izključno detektivskih zgodb poskrbel, da je domača kriminalka danes cvetoč literarni žanr, je med leti 2007 in xx objavil deset detektivskih romanov, za katere je bil štirikrat nominiran za nagrado kresnik, nagrado za najboljši slovenski roman v preteklem letu. Leta 2016 je sodeloval na festivalu krimi in noir žanra Alibi, istega leta je bil povabljen k sodelovanju k nastajanju balkanske noir in krimi antologije Istanbul.

V letih 2007–2012 je ustvaril enega prvih slovenskih cikličnih detektivskih opusov, šest romanov s skupnim podnaslovom primeri inšpektorja Vrenka. S sedmim romanom z naslovom Miloš (2013) je nadaljeval serijo klasičnih detektivskih zgodb tipa kdo je storilec, obenem pa namesto uveljavljenih uvedel nove literarne junake, obe kriminalistični skupini pa združil v naslednjih dveh kriminalkah Pohorska transverzala (2016) in Otok (2018). Tudi deseta, jubilejna kriminalka Avgusta Demšarja z naslovom Cerkev je polna spletk, krvavih zločinov in nenavadnih motivov. Svoje detektivke umešča v mariborsko okolje: pri branju prepoznavamo ulice, stavbe, vedute in miselnost mesta ob Dravi. Po njegovih romanih je nastala nova izvorna slovenska kriminalna nadaljevanka Primeri inšpektorja Vrenka.

»Z detektivskimi romani Avgusta Demšarja se je tudi Maribor vpisal na zemljevid mest, ki premorejo svojega literarnega detektivskega junaka. Višji kriminalistični inšpektor Martin Vrenko se pridružuje Herculu Poirotu, Sherlocku Holmesu in očetu Brownu v

Tomaž Zupančič:

- Likovno-ustvarjalni razvoj otrok v predšolskem obdobju, 2001
- Forma viva na igrišču našega vrtca: nanizanka štirih projektov, ki so se dogajali v enoti Mišmaš vrtca Tezno v Mariboru (soavtor), 1997
- Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce (soavtor), 2001, 2008, 2010
- Sodobna likovna umetnost v kurikulumu vrtca (soavtor), 2009
- Likovni odgoj i umjetnost Pabla Picassa: likovno-pedagoški projekt u Dječjem vrtiću Opatija (soavtor), 2009
- Lila Prap: pravljíčarka, ki misli v podobah in zapisuje v znakih (soavtor), 2011
- Načrtovanje dejavnosti v vrtcu: primeri dejavnosti na različnih področjih Kurikula za vrtce (soavtor), 2013-
- Likovna edukacija in okoljska trajnost (soavtor), 2016

Avgust Demšar (kriminalke):

- Olje na balkonu (Prvi primer inšpektorja Vrenka), 2007
- Retrospektiva (Drugi primer inšpektorja Vrenka), 2008
- Tanek led (Tretji primer inšpektorja Vrenka), 2009
- Evropa (Četrti primer inšpektorja Vrenka), 2010
- Hotel Abbazia (Peti primer inšpektorja Vrenka), 2011
- Obsedenosti v času krize (Šesti primer inšpektorja Vrenka), 2012
- Miloš (7. kriminalka), 2013
- Pohorska transverzala (8. kriminalka), 2016
- Samo delaj se, da si živ (kratka zgodba, objavljena na spletni strani Mednarodnega krimi in noir književnega festivala Alibi), 1. 9. 2017

Londonu, Julesu Maigretu v Parizu, inšpektorju Morsu v Oxfordu, poročniku Columbu v Los Angelesu, Guidu Brunettiju v Benetkah, Kurtu Wallanderju v Ystadu, Anastaziji Kamenski v Moskvi in tako dalje. 'Tudi tako se da postaviti spomenik mestu,' meni Demšar in dodaja, da je, 'do svojega rojstnega kraja, navad in neumnosti, ki se v njem dogajajo, včasih precej, a vedno upravičeno, kritičen.'« (emka.si)

»Martin Vrenko ne pije samo viskija, ampak tudi pivo, vino in še kaj. Glede na podatke iz leta 2007 je junija tega leta popil 19,8 litra piva, 1,8 litra vina in 0,3 litra žganih pijač, kar znese 1,32 litra čistega alkohola oziroma na letni ravni 15,84 litra. To ga po nekaterih kriterijih uvršča med kronične alkoholike. Ali je to moralno sprejemljivo, ne vem, res pa je, da bi s svetoboljem obremenjeni, obenem pa abstinenčni literarni junak v mariborskem okolju deloval, recimo, nekako neživljenjsko.«

(Avgust Demšar)

DRAGICA KORADE

31. januar 1963 Plintovec –
5. september 2019 Maribor

»Vprašanje, kako se je v tako kratkem času redkim posameznikom uspelo dvigniti nad produktivne množice prebivalstva, ki so še do nedavnega verjele, da bodo lahko s svojim poštenim delom živele v svoji državi, vznemirja mnoge.«

(Dragica Korade: Trojanski pes, 2013)

Dragica Korade se je rodila 31. januarja 1963 v Plintovcu kot druga hčerka staršema Mariji in Viliju. Njeni stari starši po očetovi strani so se preselili iz hrvaškega Zagorja na kmetijo v naselju Plintovec v občini Kungota med Mariborom in Šentiljem. Na veliki kmetiji s sedmimi hektarji okoliške zemlje in gozdov je Dragica preživela vse življenje, čeprav je imela veliko priložnosti, da bi se preselila v mesto – življenje na meji, na robu, med preprostimi ljudmi in v stiku z naravo je bistveno zaznamovalo njeno pisanje.

V otroških letih je doma najraje pazila krave, ker je lahko s sabo nesla knjige in brala – brala je od nekdaj, rada in veliko. Po osnovni šoli se je vpisala na Prvo gimnazijo v Mariboru. Zánjo je to pomenilo tri četr ure peš skozi gozd do avtobusa v Kungoti, še pol ure z avtobusom do Maribora in peš od postaje skozi mesto do šole. Na elitni gimnaziji so bili njeni sošolci večinoma iz raznih uglednih meščanskih družin. Dragica je imela privilegij, da je lahko sušila premočene čevlje in hlače na radiatorju v učilnici. Na stopnicah Prve gimnazije so vpisani najboljši učenci v generaciji. Na sedmi stopnici z zlatimi črkami piše Dragica Korade 1981.

Po gimnaziji se je vpisala na tedanje Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN), današnje Fakulteta za družbene vede (FDV). Tam se je leta 1984 angažirala pri uporabi študentov zoper plačevanje stanarin v študentskih domovih, ta upor pa je bil eden ključnih sprožilcev kmalu obnovljenega študentskega gibanja v

- Oči gospe Swoboda (kratka zgodba, objavljena na spletni strani LUD Literatura), 30. avgusta 2017
- Otok (9. kriminalka), 2018
- Cerkev (10. kriminalka), 2020
- Tajkun (v pripravi, 2021)

Bibliografija

- Sodelovala pri prevodu dela Sociologija zagrebškega sociologa Ivana Kuvačića, 1987
- Boj za oblast (soavtorica), 1989
- Kompendij za bivše in bodoče politike ali popotovanje od Krškega do Portoroža (soavtorica), 1989
- Leksikon mariborske družbe in kulture (soavtorica), 2012
- Trojanski pes, 2013

bližnjih demokratičnih prizadevanjih. Bila je odlična študentka, ves čas se je strastno učila in rada je učila druge, poleg novinarskih tekstov je pisala tudi poezijo. Za diplomu iz analitične sociologije (1986) o položaju kmetov v socializmu je prejela študentsko Prešernovo nagrado.

Po študiju je začela objavljati v mariborskem študentskem časopisu Katedra in se leta 1986 za krajši čas zaposlila na Večeru. Kmalu za tem se je zaposlila v mariborskem dopisništvu Dela in pisala za Teleks, prilogo časnika Delo, nato za revijo Jana. Njene tekste je odlikovala stilistična odličnost, dobro poznavanje snovi, nepričakovani miselni obrati in neprekosljiv humor. 17. maja 1988 se je znašla na zatožni klopi sodišča v Celju: bila je edina ženska v skupini obtoženih piscev, ki naj bi v študentskem časopisu Katedra pisali o režimu tako, kot se ne bi smelo. Pred sodiščem je v popolni tišini prebrala razlago svojega domnevno spornega objavljenega teksta in podala brezkompromisno analizo stanja in opis pomena človekovih pravic ter svobode, čemur je sledila oprostilna sodba. »V prelomnem času iz osemdesetih v devetdeseta leta 20. stoletja je s svojim pisanjem sistematično odstirala pogled na zlaganost demokratičnosti delavskih in samoupravnih organov ter njihove zaveze zastopati delavske interese.« V začetku devetdesetih se je zaposlila na Večeru kot komentatorica, bila je tudi urednica Večerove tedenske priloge V soboto, kasneje tudi kolumnistka Mladine in Primorskih novic.

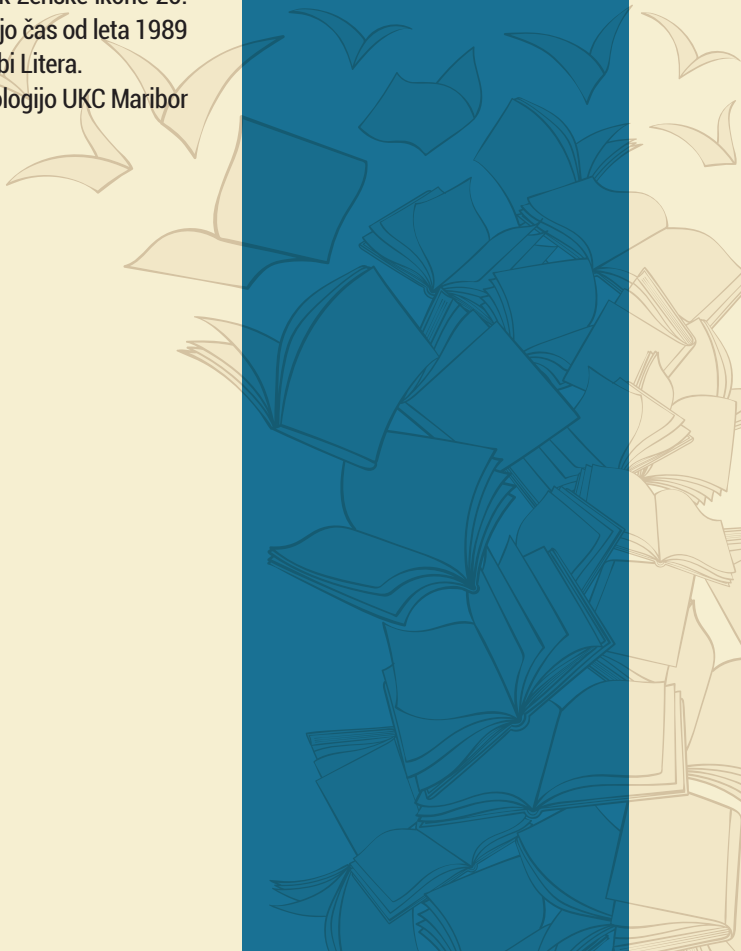
»Vztrajno je opozarjala na slepoto oblastnikov za nepravilnosti in krivice, ki so kvarile idejo o Sloveniji kot zgodbi o uspehu, na molk medijev o tem. Po napadu na sodelavca Mira Petka je vztrajala pri razmislekih, kaj takšno nasilje pomeni za razvoj demokratične in pravične družbe. [...] Njeni novinarski zapisi pronicljivo in neizprosno analizirajo družbene procese in oblastniške zlorabe, s spoštljivim razumevanjem in izostrenim občutkom za poštenje pa odpirajo javni prostor za razmislek o položaju tistih, ki so potisnjeni na rob družbe.« (Kristina Božič, OSN)

Dvakrat je dobila nagrado Društva novinarjev Slovenije (leta 1992 nagrado sklada ter nagrado za izstopajoče novinarske stvaritve v letu 2011). Kot soavtorica je pisala tekste v več knjigah (Boj za oblast, Kompendij za bивše in bodoče politike, Leksikon mariborske družbe in kulture ...), napisala je predgovor h knjigi Svetlane Slapšak Ženske ikone 20. stoletja ter jo tudi uredila, izbor njenih novinarskih tekstov, ki zajemajo čas od leta 1989 do leta 2013, je zbran v njeni knjigi Trojanski pes, ki je izšla pri založbi Litera.

V zadnjih mesecih življenja je spet pisala pesmi. Na oddelku za onkologijo UKC Maribor je zaspala 5. septembra 2019 ponoči.

»Zaradi Dragičinih tekstov je svet bolj pravičen, kot bi bil sicer.«

(Dejan Pušenjak: Dnevnik)

TADEJ GOLOB

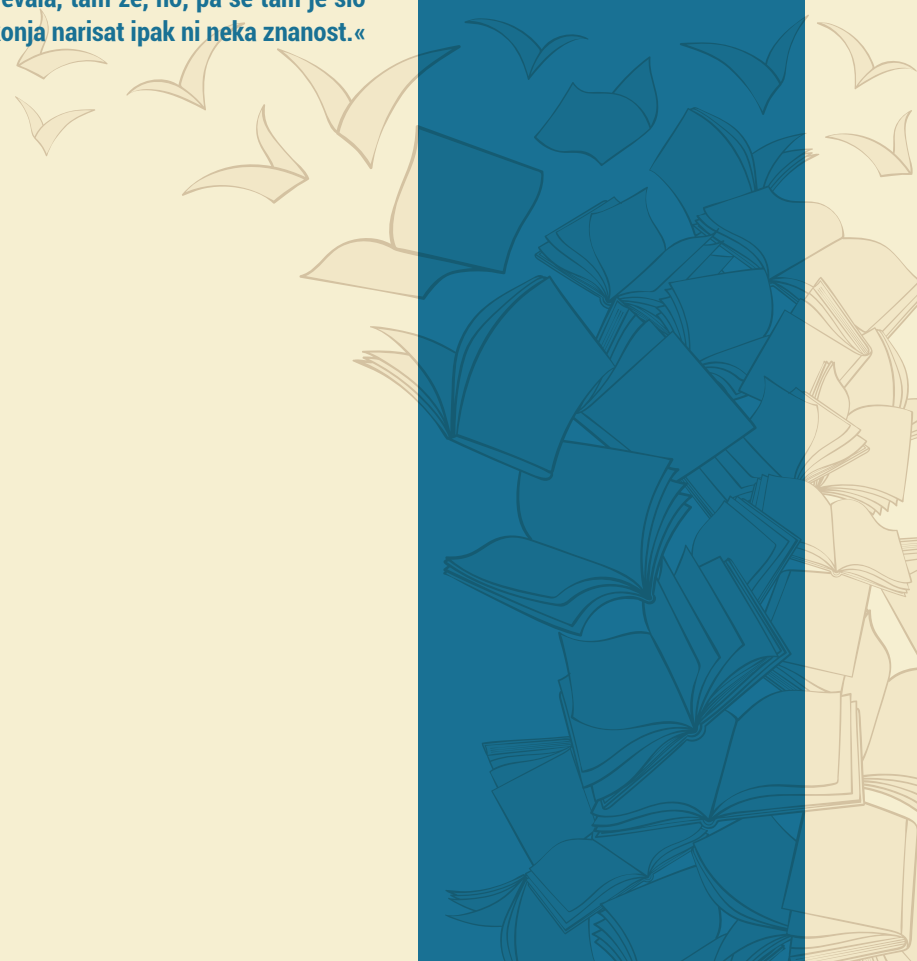
16. september 1967 Maribor

Tadej Golob je slovenski pisatelj, novinar, kolumnist in alpinist. V času študija je delal kot honorarni delavec na športnem programu TV Slovenija, nato je postal urednik revije za avtomobilistične in motociklistične športe Grand Prix, kasneje pa glavni urednik revije za ekstremne športe Grif in avtor številnih intervjujev v reviji Playboy.

Tadej Golob je eden najbolj samosvojih slovenskih avtorjev s tematsko izredno raznolikim naborom del. Med pisci se je pojavil s knjigo Z Everesta, v kateri popisuje smučanje Dava Karničarja z najvišje gore sveta, na vrh katere se je povzpel tudi sam. Kot pisatelj je nase opozoril leta 2010, ko je za svoje delo, roman Svinjske nogice prejel nagrado Kresnik. Zaslovel je s serijo kriminalnih romanov o Tarasu Birsi (Jezero, Leninov park in Dolina rož), podpisal pa se je tudi pod več odmevnih biografij, tudi o nekdanjem košarkarju Petru Vilfanu, glasbeniku Zoranu Predinu, košarkarju Goranu Dragiču, političarki Alenki Bratušek, igralki Mileni Zupančič in odvetniku Petru Čeferinu.

»Tako da me je to s konji malo skrbelo, čeprav, ajde, tam pri Martinu Krpanu niso kaj dosti tekli, razen mogoče, ko sta se dvobojevala, tam že, no, pa še tam je šlo bolj za en tak sloumoušen in, zdaj, statičnega konja narisat ipak ni neka znanost.«
(Tadej Golob: Svinjske nogice, 2009)

- Dolina rož, 2019
- Leninov park, 2018
- Kot bi Luna padla na Zemljo: biografija Milene Zupančič, 2018
- Nespodobni odvetnik: biografija dr. Petra Čeferina, 2018
- Jezero, 2016
- V svojih čevljih: zgodba Alenke Bratušek, 2018
- Ali boma ye!, 2013
- Svinjske nogice, 2009

JURE ALEKSEJEV

1992 Maribor

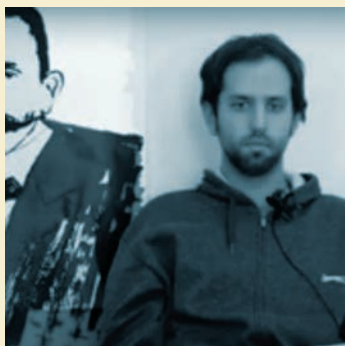
Študiral je strojništvo na Univerzi v Mariboru. Nase je mladi Mariborčan opozoril s knjižico *Za pest esejev* (2011), v njej pa še prav posebej s predlogom nove slovenske ustave.

Eseji, zbrani v knjigi, pokrivajo raznolika področja od razvoja znanosti in evropskih povezav v bodočnosti, demokracije in krize v sedanjosti, pa do domnevnega in dejanskega vpliva preteklosti na naše življenje. Vrednoti, ki ju avtor vseskozi izpostavlja, sta dvom v to, kar nam govorijo, in necenzurirana izpoved resnice, kakršna koli ta resnica pač je.

Ko je zablestel še z intervjujema v *Mladini* in *Studiu City*, se je zdelo, da je rojen novi as slovenske govornice in pisane misli. A mladec je bil za to pravzaprav prepameten in se je raje oprijel svojega enako izrazitega talenta za naravoslovje. Danes je tako vpisan na doktorski študij strojništva na slovitom Oxfordu.

Zaradi njegovih esejev ga pogosto zamenjujejo za »mladega filozofa«, kar je eden izmed razlogov zaradi katerih je objavil knjižico *Proti filozofiji* (2012).

- Za pest esejev: [nekaj predlogov za spremembo ustave], 2011
- Proti filozofiji, 2012

ALJAŽ JELENKO

- *Skrivam, torej sem: življenjski nauki pacientov slavnih terapevtov in drugih znanih oseb s psihičnimi težavami*, 2020
- *Fiktivnost dialoga ali Zakaj se nikoli ne moremo zares razumeti*, 2012

Aljaž Jelenko je maturiral leta 2010 na Prvi gimnaziji Maribor. Istega leta je kot srednješolec osvojil zlato medaljo na filozofski olimpijadi (The International Philosophy Olympiad – IPO). Od tedaj mu je ostala navezanost na Wittgensteina, ki jo skuša vplesti v preučevanje različnih življenjskih oblik, povezanih z duševnimi motnjami. Je magister psihologije. Študijsko se je izpopolnjeval na Oddelku za klinično psihologijo Univerze Denis Diderot v Parizu.

Poljudno je objavljajl v *Katedri*, *Tribuni*, *Šolskih razgledih*, *Filozofiji* na maturi, *Psihološkem inkubatorju*, aktiven pa je tudi na portalu mariborskih Zofijinih ljubimcev. Stalno je zaposlen kot analitik človeških virov v Evropski centralni banki.

ARIELA HERČEK

Nekdanja dijakinja Prve gimnazije.

- Klic tišine, 2013
- Alter ego, 2017
- Minljivost bližine, 2019

VITO LAVRENČIČ

Vito Lavrenčič je mlad pisatelj iz Zg. Kungote, bivši dijak Prve gimnazije Maribor.

- Titanija. Del 1, Steklene solze, 2013
- Varuh, 2014

NIKA MATANOVIČ

- Brez panike, 2013
- Razred, 2016

Mlada avtorica iz Selnice ob Dravi je v letu 2020 zaključila šolanje na Prvi gimnaziji v Mariboru. Pri rosnih 16-ih letih je napisala in izdala že dva romana, pripravlja pa tretjega. Na vprašanje, ali mladi sploh še berejo knjige, odgovori spodbudno: »Beremo, morda se razlikujemo le po tem, kateri žanr nam je blizu in ali beremo tiskane knjige ali sodobnejše e-knjige.«

»Zase bi rekla, da sem običajna šestnajstletnica, ki se rada smeji, družijo prijatelji in spoznava nove stvari. Izjemno rada berem in pišem, vendar se zaradi tega ne počutim bolj posebno od svojih vrstnikov. To je pač nekaj, kar me veseli in spremlja vse življenje, zato se prepuščam toku ustvarjanja in gledam, kam me pelje. Že v vrtcu sem si izmišljevala zgodbe, ki jih je nato po nareku zapisala mama Nataša,« pripoveduje Nika, ki ni rada počivala in je velikokrat namesto vzgojiteljice sovrstnikom pripovedovala lastne pravljice.

Takrat si je od vsega najbolj želela, da bi čim prej spoznala črke in začela pisati. Zgodbe in zgodbe so kmalu zapisane našle mesto v majhnih beležkah.

- Anton Trstenjak: 1906–1996: zbornik razprav s simpozija SAZU ob 100-letnici rojstva in 10-letnici smrti Hribar, Tine (ur.), et al. *Razprave*, 21 (2007). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Avgust Demšar. *LUD Literatura*. <https://www.ludliteratura.si/avtor/avgust-demsar/>
- Avgust Demšar. *Wikipedija: prosta enciklopedija*. https://sl.wikipedia.org/wiki/Avgust_Dem%C5%A1ar
- BOŽIČ, Peter. (1979). *Očeta Vincenca smrt*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- BRATOŽ, Igor. (13. 8. 2019). »Naključja so instrumenti usode. To je moje spoznanje«. *Delo*.
<https://www.delo.si/kultura/knjiga/nakljucja-so-instrumenti-usode-to-je-moje-spoznanje/#>
- CRNKOVIČ, Marko. (2007). *Kolumne 2001–2007*. UMco.
- ČUK, S. (2007). Obletnica meseca: Anton Ingolič. *Ognjišče*, 1(2007), str. 32.
<https://revija.ognjisce.si/kazala/27-revija/revija-ognjisce/obletnica-meseca/1684-anton-ingolic>
- Delo naj odloži Franček Rudolf: danes praznuje 60 let*. (5. 9. 2004). RTV SLO. MMC.
<https://www.rtvlo.si/kultura/drugo/delo-naj-odlozi-francek-rudolf/132385>
- DESTOVNIK, Karel. (2014). *Pesmi. Spominski poklon slovenskemu partizanskemu pesniku ob 70. obletnici smrti 1944-2014*. Velenje: Ustanova Velenjska knjižna fundacija. http://uvkf.si/file/repository/03_Kajuh_PESMI_1943_1944.pdf
- DESTOVNIK, Karel. (1971). *Zbrano delo*. Ljubljana: Borec.
- Društvo slovenskih pisateljev*. <https://drustvo-dsp.si/>
- Emka*.
<https://www.emka.si/webapp/wcs/stores/servlet/sl/emkasi/avgust-demsar-13462#facet:&productBeginIndex:0&facetLimit:&orderBy:5&pageView:grid&minPrice:&maxPrice:&pageSize:&>
- FORSTNERIČ, France in Forstnerič-Hajnšek, Melita. (2000). *Jože Košar: humanist in založnik*. Maribor: Obzorja : Mladinski kulturni center.
- FORSTNERIČ Hajnšek, Melita. (25. 2. 2021). Perje Ikarovo in nova inkvizicija. *Večer*.
<https://www.vecer.com/kultura/intervju-perje-ikarovo-in-nova-inkvizicija-10236184>
- Franček Rudolf. *Društvo slovenskih pisateljev*. <https://drustvo-dsp.si/pisatelji/francek-rudolf/>
- GAJŠEK, V. <https://gajsekladimir.wordpress.com/>
- GAJŠEK, Vladimir. (2009). *Beli listi časov*. Ljubljana: samozaložba. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-YGGFXPJH>
- GLAVAN, Mihael. (2015). *Ljubimca z Vošnjakove ulice*.
<https://radioprvi.rtvlo.si/2015/04/mihael-glavan-ljubimca-z-vosnjakove-ulice/>
- GOLOB, Tadej. (2009). *Svinjske nogice*. Maribor: Litera.
- INGOLIČ, Anton. (1975). *Pradedje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- INŠTITUT Antona Trstenjaka*. <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/institut/trstenjak.html>:
- Iz domoznanske Kamre na današnji dan ...* https://www.kamra.si/print.html?item_id=124572&tmpl=print
- Janja Vidmar. *Društvo slovenskih pisateljev*. <https://drustvo-dsp.si/pisatelji/janja-vidmar/>
- JURIČ, Tamara. (8. 5. 2019). Klipšteter, Otmar. (1933–2015). *Obrazi slovenskih pokrajin*.
<https://www.obrazislovenskipokrajin.si/oseba/klipsteter-otmar/>
- KAREL Destovnik Kajuh: dokumentarni film. (20. 8. 2021). *Oddaja Pozabljeni Slovenci*. RTV SLO. RTV 4.
<https://4d.rtvlo.si/arhiv/radio-ga-ga-video/174355811>
- Karel Destovnik – Kajuh. *Šaleški biografski leksikon*.
<http://www.saleskibiografskileksikon.si/index.php?action=view&tag=711>

- KODRIČ, Zdenko et al. (1999). *Trampolin: [roman.com : 11. januar 1999 - 29. marec 1999]*. Ljubljana: ŠOU, Študentska založba.
- KOLŠEK, Peter. (4. 5. 2014). Žarko Petan: iz kavarne Astoria na gledališke odre. *Delo*.
<https://old.delo.si/kultura/oder/zarko-petan-iz-kavarne-astoria-na-gledaliske-odre.html>
- KONCILIJA, Franci. (29. 8. 2019). Knjiga Šavrinke, literarni spomenik zapisovalca istrskih zgodb, Marjana Tomšiča. *Kulturno društvo Severina Šalija*.
<http://kd-severinsali.si/zanimivosti/knjiga-savrinke-literarni-spomenik-zapisovalca-istrskih-zgodb-marjana-tomsica>
- KORADE, Dragica. (2017). *Trojanski pes*. Litera.
- MALEC, Tatjana. *Obraz naše moderne, Vladimimir Gajšek*. <http://www.tatjana-malec.si/default.asp?Id=423>
- Marija Švajncer. *Locutio: prva slovenska literarna on-line revija*. <https://www.locutio.si/avtorji.php?ID=846>
- Marjan Tomšič. *Društvo slovenskih pisateljev*. <https://drustvo-dsp.si/pisatelji/marjan-tomsic/>
- Marko Crnkovič. (B. d.). *Večer*. <https://www.vecer.com/avtor/marko-crnkovic-25302?start=228>
- MARKO Crnkovič. [Blog]. <http://crnkovic.blog.siol.net/o/>
- Marko Crnkovič. *Wikinavedek*. https://sl.wikiquote.org/wiki/Marko_Crnkovi%C4%8D
- MLADINA. (23. 6. 1992). Št. 24. https://www.mladina.si/media/objave/dokumenti/2012/6/13/ivo_standeker.pdf
- OBRAZI slovenskih pokrajin. <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/>
- OSEBNOSTI slovenskega novinarstva. (2021). Ur. Mateja Ratej. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC.
- OSTROVŠKA, Milica. (1963-1968). *Kljub vsemu odpor*. Maribor: Obzorja.
- PERENIČ, Urška. (2007). Leposlovje Milice S. Ostrovske v reviji Ženski svet (1923–1941). *Slavistična revija*, 55 (3), str. 463–472.
- PETAN, Žarko. (1972). *Avtobiografija*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- PETAN, Žarko. (2014). *Hotel Dubrovnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- PETELINŠEK, Tone. (23. 5. 2014). Otmar Klipšteter Fredi. *Obrazi sosednje ulice*. [Podcast]. RTV SLO. TRV 4.
<https://4d.rtvlo.si/arhiv/obrazi-sosednje-ulice/174277188>
- Peter Božič. *European cemeteries route*. <https://cemeteriesroute.eu/poi-details.aspx?t=2167&p=10453>
- Peter Božič. *Sigledal: portal slovenskega gledališča*. https://sigledal.org/geslo/Peter_Bo%C5%BEi%C4%8D
- PLAHUTA Simčič, V. (2. julij 2012). Avgust Demšar: Domišljam si, da nekaj malega vem o človeški naravi. *Delo*.
<https://old.delo.si/kultura/knjizevni-listi/avgust-demsar-domisljam-si-da-nekaj-malega->
- »Prekvasenje« slovenske dramatike in gledališča. SMG, 18. 2. 2010. *Sigledal: portal slovenskega gledališča*.
<https://veza.sigledal.org/prispevki/prekvasenje-slovenske-dramatike-in-gledali%C5%A1%C4%8Da>
- PUŠENJAK, D. (10. september 2019). In memoriam: Dragica Korade (1963–2019). *Dnevnik*.
<https://www.dnevnik.si/1042897644>
- RAMOVŠ, Jože. (B. d.). Anton Trstenjak. *Slovenska akademija znanosti in umetnosti*.
<https://www.sazu.si/clani/anton-trstenjak>
- RUGELJ, Samo. (2009). Intervju: Avgust Demšar: Tanek led. *Bukla 45* (september).
<https://www.bukla.si/revija-bukla/tanek-led.html>
- SEDMAK, Bojan. (2019). *1000 boanov*. Ljubljana: eBesede.
- SLOVENSKA biografija. <https://www.slovenska-biografija.si/>
- SSKJ. *Fran*. <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=%2A>

- ŠVAJNCER, Janez J. (2000). *Odnosla je Drava*. Logatec: Vojni muzej.
- ŠVAJNCER, Marija. (2018). *Grdi filozofi*. Maribor: Kulturni center.
- Tadej Golob. *Domače branje*. <https://www.domacebranje.com/avtor/tadej-golob/>
- Tadej Golob, urednik, kolumnist, pisatelj. *Nedeljski gost Vala 202*. (24. 9. 2017). RTV SLO. RTV 4. <https://4d.rtvsllo.si/arhiv/nedeljski-gost-vala-202/174492257>
- TOMŠIČ, Marjan. (2019). *Óštrigéca*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- TOMŠIČ, Marjan. (2019). *Šavrinke*. Ljubljana: Beletrina.
- TRSTENJAK, Anton. (1989). *Biti človek*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- USTANOVA dr. Antona Trstenjaka. <https://trstenjak.net/>
- VLADIMIR Gajšek. *Locutio*. <https://www.locutio.si/avtorji.php?ID=69>
- VIDMAR, Janja. (2008). *Pink*. Radovljica: Didakta.
- VOJNI muzej Logatec. <http://www.vml.si/sl/>
- VOKAČ, Zlata. (1985). *Marpurgi*. Maribor: Obzorja.
- VOKAČ, Zlata. (2020). *Marpurgi*. Ljubljana: Beletrina; Maribor: Opera SNG.
- WIKIPEDIJA: *prosta enciklopedija*. https://sl.wikipedia.org/wiki/Glavna_stran
- ZLATA Vokač Medic: *Marpurgi*. *Beletrina*. <https://beletrina.si/knjiga/marpurgi>
- ŽARKO Petan. *Sigledal: portal slovenskega gledališča*. https://sigledal.org/geslo/%C5%BDarko_Petan
- ŽARKO Petan. (2009). *Ognjišče*. <https://revija.ognjisce.si/revija-ognjisce/63-gost-meseca/3042-zarko-petan>
- ŽARKO Petan praznuje 85 let. STA, 27. 3. 2014. *Sigledal: portal slovenskega gledališča*. <https://veza.sigledal.org/prispevki/zarko-petan-praznuje-85-let>

Literarna peresa Prve

razstavni katalog

Založila:

Prva gimnazija Maribor, Trg generala Maistra 1, 2000 Maribor
Zanjo ravnatelj Herman Pušnik

Avtorice razstave:

Metka Kostanjevec
Aleša Marovt
Nuša Rozman

Lektorica:

Metka Kostanjevec

Oblikovanje in tisk:

Grafiti studio d. o. o.

Naklada:

xx izvodov

Maribor, september 2021

170 let

PRVA GI**m**NAZIJA
MARIBOR

Per aspera ad astra

Maribor
september 2021